

ქვეყნის

შინაარსი

ჟურნალ „ჯეჯილისა“

I ბობი! არავის უთხრა, რომ ომში მივდევარ!.. სუ- რათი	578
II კატა და თაგვი, ლექსი შიო მღვიმელისა	579
III ფეხშიშველა და კუტი (თარგმანი)	581
IV რას უშავებდა?! ნინო გოგნაშვილისა	581
V საბრალო შაქარა, ამბავი, ეკ. ასათიანისა	586
VI იის კონა (დასასრული) ბაგრატ ბეთანელისა . . .	593
VII ფეიქარი და მეფე, ზლაპარი გ. დ. კრელაშვილისა .	601
VIII მათხოვარი ლექსი (თარგმანი) სავლე აბულაძისა .	605
IX კოწო და მისი ნაცნობები. ჯიქი (შემდეგია)	606
X წერილმანი: ანდაზები, დამაკვირდი, გამოცანა- შარადა, აკროსტიხი და რებუსი	703
XI მთა და ბარი, იგავ-არაკი ი. სიხარულიძისა	705
XII შობის წინა ღამეს, (თარგმანი) ირაკლი ფერაძისა .	707
XIII ქურდის დედა. ეკ. გაბაშვილისა	712
XIV შობა, ლექსი ბაგრატ ბეთანელისა	717
XV მგლები, ცქვიტისა (თარგმანი)	726
XVI რა უგალობა ბუღბუღმა. (თარგ.) ან. წერეთლისა .	723
XVII შინაარსი გასული წლის ჯეჯილისა	726

მიიღება ხელის მოწერა

ჯ ე ჯ ი ლ ზ ე

1917 წლისა

ოცდა მერვე წელიწადი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საემაწვილო ნახატებიანი

უპირატესო.

ნოემბერი და დეკემბერი 1916 წ.

◆ წილიწადი მეოცდაშვიდი ◆

თ ბ ი ლ ი ს ი

ელექტრომეცადი „ზრომა“, გუბრანის ქ. № 12.

1916

ბოძი! არავეს უთხრა, რომ ომში მივდივარ!

კატა და თაგვი.

კატამ თაგვი დაიჭირა,
გასუნთქა და გააგორა,
მხოლოდ კბილი სასიკვდილოთ
როდი დაუთანასწორა.

შორი-ახლოს წამოუწვა
ვითომ და ვერა სედავს;
თაგვმა მართლა მოისედა,
ადგომას კი ვერა ბედავს.

გატერენილი, გამელილი
იკუნტება, არა დგება,
თუ გაინძრა იცის თაგვმა
როგორც წამოუგარდება.

პწკალს გაჭკრავს და გადაისვრის
უფრო შორ-შორს ძულეებითა.
ვითომ ფისო ვეღარ ჰსედავს,
ახლა უფრო სრულეებითა.

მაგრამ აბა სად წაუვა
ეშმაკ — თვალა-პწკალეებისა,
სიკვდილი კი ურჩევნია
ასეთნაირ წვალებასა.

გულში ამბობს: — შე უღმერთო,
რასა მტანჯავ, რას მწვალებ,

ემპაკი სარ, არა გძინავს,
 გატვრენილი მითვალთვალე.

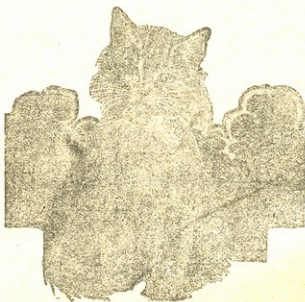
თუ სიცოცხლეს არ მაჩუქებ,
 მომხვევი და მომკალ მალე,
 ან შესედე შენ წილ ღმერთსა,
 წრუწუნები შეიბრაღე.

რა ხანია გადმეცვალა
 მე უბედურს ჯაღაბობა,
 ვიღამ უნდა გაუწიოთ
 ან დედობა, ან მამობა.

ეს სიტყვები ფისოს გულში
 როგორცა სჩანს მწარედ სვდება,
 იქნებ თავუნიას ბედი
 თავის თავი აგონდება.

კატა რაღაც ფიქრს მიეცა
 და თავის ვეღარ უთვალთვალა,
 ისარგებლა თავუნამაც
 და სოროში მიიძალა.

შიო მღვიმელი.

ფახუიშველს და კუსი.

უძაობიდან ბრუნდებოდა ერთი სოფელი.
დასასვენებლათ ერთ დიდ სახლის წინ დაჯ-
და. ფესშიშველი მოდიოდა. ქვებმა ფესები დაუძე-
რია, დაუბეჭა, შესედა დიდ სახლს და გაიფიქრა:

— სახლის პატრონი მდიდარი უნდა იყოს,
რომ ამოდენა დიდი სახლი აუშენებია!

ხედავს ეს კაცი რომ ძვირფასი ცხენებით შებე-
ლი ეტლი მოადგა სახლს. შიგ სახლის პატრონი
იჯდა.

— უჰ! რა მშვენიერი ცხენები ჰქოლია ამას,
ჩექმებიც უსათუოდ ძვირფასი ექნება. მე კი ფესშიშ-
ველა დავდივარ, ფიქრობს ღარიბი, — ბედი რომ ექნე-
ბა ის არის.

ეტლი მოუახლოვდა სახლში შესავალ კარებს.
მსახურები გამოცვივდნენ, აიუვანეს ეტლიდან და ციმცი-
მათ სახლში შეიტანეს. მდიდარი კუტი ეოფილიყო.

(თარგმანი.)

რას უზავეზდა?!

ივამ დეიდა მაკროსთან ჰატარა კურდღლის ბაჭია ნახა, სამხარეულში ბნელ კუთხეში მიცხნაფულიყო მშიშარა და კომბოსტოს შეექცეოდა. გივი რო მიუახლოვდა, კუთხეს უფრო მჭიდროთ მიეკრა, უურები ზურგზე გაილაგა და გაინაბა. გივიმ მოწიწებით ჰატყია სცა მშიშარას და ხელიც არ ახლო, მხოლოთ შინ მოსვლისას დედას შეესვენა, კურდღლის ბაჭია მიუიდეო.

— რად გინდა, შვილო, აწვალე და ერთ კვირაზე შემოგაკვდება.

უთხრა დედამ.

— შენი სიანცე რომ ვიცი, გულს ვერ დაუდებ, ხან უწელოთ დაგრჩება, ხან უსაჭმლოთ, ან მარტო დარჩება კატასთან და დაანაწიბს.

— დედა, დედა არ მომიკვდეს, — შეესვენა გივი, — არც მარტოთ დაუტოვებ, არასოდეს უშენოთ ქუჩაში არ გავაღ, კომბოსტოს და წებლსაც დროზედ მიუტან, ოღონდ მიუიდე.

— კარგი მაშ, აი დღეიდან ვნახოთ, რამდენ დღესაც სიამოვნებით ვატარებ, არც მე, არც არავის

სხვას არ გააჯავრებ, იმდენ უსაღთუნს გადაჭედი
ბაჭისათვის.

სთქვა დედა.

— რა ღირს დეიდანთ ბაჭია?

— ათი შაური, მიუგო გივი.

— მამ რამდენი დღე უნდა გაატარო კემრე-
ლათ?

გივი ჩაფიქრდა.

— იქნებ არ იცო უსაღთუნში რამდენი შაურია?
ჭკითხა დედა.

— არ ვიცი.

— ორი შაური. ჰო და აბა ესაა გამოიანგე-
რიშე, რამდენი დღეა საჭირო, რომ ათი შაური შეე-
როვდეს?

გივიმ ათევე თითო გაძალა, ორ-ორი თითო
ერთმანეთს მიატეუზა და სიამოვნებით წამოიძახა:

— დედა, მარტო ხუთი დღე!

— ჰო და, აი დღეიდან შენ უნდა შენ თავს
დარაჯათ ედგე, არავენ გააჯავრო, ქუჩაში არ გაიქ-
ნე, ერთი სიტყვით სიამოვნებით უნდა გაატარო.

გივი სტუნვით მოშორდა დედას და სამხარეუ-
ლოში ადგილის ძებნა დაიწყო მომავალ ბაჭისათვის.

დედამ და შვილმა ერთი კვირის განმავლობაში
შეაგროვეს ათი შაური. გივის ეველაფერი მხად
ჭქონდა: ჭურჭელი წელისათვის, პატარა ჯამი რძის-
თვის, კალათა ნორჩ ბაღასისთვის და თავისი პატა
რა თითებით დაწნული პატარა ლასტი კომბოსტოს
ფოთლებისათვის. მხარეულმა ბაჭია მოჭკვარა ბაზ-

რედან სანჯაგით რომ დაბრუნდა. ამ დღიდან გივიმ გააოგნებდა მხნეობა და სიამოვნებით დროს გატარება. დედას გამოსთხოვა მაღალი სარეცხის გაუქმებული ძირ გასვრეტილი ქვაბი, და იმ ბაბილონის გოდოლში დასასხლა ბაჭია.

ერთ საღამოს დედა და გივი სასეირნოთ წავიდნენ. რომ ბაჭიაც სუფთა ჭაერით დაბტკებარიყო, გივიმ ის თავისი გოდოლით აივანზე გამოიუვანა, ზემოდან ბებიას ძველი ლეჩაქი გადააფარა ქვაბს და დამშვიდებული წაჰვეა დედან.

დაბრუნებისას გივი წინ გამოიქცა, რომ ძაღვ ენასა თავისი ბაჭია და შეძგეგ სურათს წააწყდა: ძეზობლიანთ დიდი სვადი კატა ჩამსტარიყო ქვაბში, წაეჭირა ზირი ბაჭიასათვის ეელში და აქეთ-იქით იქნევდა დასასწრობათ.

გივის ელდა აუწერელი იყო. კატამ დაინახა თუ არა გივი, უკვე დაძრწვალ ბაჭიას თავი დაანება და თავს უშველა. სევდით სავსე გივი დასცქეროდა უმოძრაოდ ბაჭიას და ეელარა მოესერებინა რა. ამ დროს დედაც ამოვიდა აივანზე. გივი ძევარდა დედას და საშინელი ღრიალით შეატეობინა ბაჭიის სიკვდილი.

დედა ბევრს ამშვიდებდა, მეორეს გივიდო, მზერამ ამაოდ, გივის მწუსარება დაუუჩებელი იყო. დედა სტუძრათ აპირებდა წასვლას და ამისათვის მიანება თავი და ოთასში ჩასაცმელათ შვეიდა. მოსამსახურე დედა-კაცი მეტად სასტიკათ მოექცა გივის:

— ნეტა რა გაღრიანებს, ემაწვილო, მაგის მეტი ბაჭია თუ აღარ მოიპოვება?! გაჩუქდი, შენი

დრიალის თავი არა მაქვს. გივი გულამომჯდარი წა-
ბილო ოთახში შევიდა, სადაც დედა იცვამდა ტანისა-
მოსს, და თავის საწოლს მიუასლოვდა.

— ასე ადრე, შვილო, რა დროს მილია? შე-
კითხა დედა:

— ჩაის არ დალევ?

— არაფერიც არ მინდა, არაფერი, ქვითქვითებ-
და გივი და ტანთ გასდა დაიწყო.

დედა წავიდა, ჯერ დაუკონა ცრემლიანი თვა-
ლები გივის და ახალ ბაჭიას ეიდვას კვლავ დაჰპირდა.

მოსამსახურე დედა-კაცი შემოვიდა, საბანი გაუსწო-
რა გივის, ლამპარი ჩააქრო, სატის წინ ზეოი აან-
თო, და გამობრუნდა. გივი საწოლზე წამოდგა, ზირ-
ქვე დაემხო სატის წინ და შეჰღაღადა:

— ღმერთო, შენ გეთაუვანე, გამიცოცხლე ჩემი
ბაჭია, ღმერთო, შენ სომ ეკელაფური შეგიძლიან.
ქვითინებდა გივი:

— აი ესლავ, ესლავ გამიცოცხლე. მაგრამ ბა-
ჭია, რომელიც გივის თავის საწოლში ჩაეწვინა,
უძრავათ იდო.

— რათ მოჰკლა, რათ მოჰკლა კატამ ჩემი ბაჭია,
ქვითინებდა გივი. რას უშავებდა, რას?! რად წაველი
სასეირნოთ, რატომ ეური არ უგდე? ბაჭიავ შენი
ჭირიძე, რა გატკინა კატამ?

იმდღურებოდა გივი, მაგრამ გაციებული ბაჭია
მისი მსურვალე ცრემლებით ველარ თებოდა.

— რა დაუშავა კატას, რა, ათი-ათასჯერ იმეო-
რებდა გივი და ქვითინით დაქანცულმა ბალიშზე მი-
დო თავი.

საბრალო შაქარა.

ედა! დედა! ჩვენებიანთ ოლამ მამას წერილი მოგვიტანა. აბა ჩქარა წაიკითხე, რას იწერება ჩემი მამილო. მიაწოდა შაქრიკომ დედას წერილი. სალომე გაფითრდა, ხელებმა კანკალი დაუწყო, გულის ფანცქალით გახსნა წერილი და ჩათვლით ძლივს წაიკითხა. — საცოდავი მამაშენი, შვილო, დაუჭრიათ ფესში, დიდი ტკივილები გამოუვლია, მაგრამ ესლა კი ლაზარეთში ევაზრჯენსედ დაბჯენილი ნელა-ნელა დადის. „იმედი მაქვს მალე მოვრჩებიო, იქნება ერთი ორი-სამი თვით კიდევც გნახოთო“.

— მამ მამა მოვა, დიდილმეო! დიდილმეო! სად არი, დედა, იი გოგო? წავიდე ერთი ეახარო, სთქვა ესა შაქრიკომ და წასასვლელათ მოემზადა.

— მოიცა, ბიჭო, აი უური დაუგდე მამა რასა გწერს: ჩემ შაქრიკოს გადუგოცნი ნათელ შუბლსაო, ენაცვალოს მაგას თავისი მამაო, ესლა სომ ეგ არის ოჯახის ბურჯიო: ეგ დადის ტყეში შეშის მოსატანაო. თო. ეგა სჭრის შეშას, ეგ არის გუთანზე მეხრეთ, მაგან მომკა უნაო, მაგან გაანიაზაო. შენც კი ბევრი ჯაფა გექნება ჩემო სალომეო, მაგრამ რა უუოთ,

მადლობა ღმერთს, ტკივილით სომ არა გტკივთ რა,
სომ ეველანი ჯანსუდ კარგათ სართოა“.

— საწყალი ჩემი მამილო, მგონია ფესმა მა-
ლიან შეაწუსა, რო შემოგნატრის.

— მაცა, ბიჭო, აი უური დაუგდე კიდეც რას
იწერება მამაშენი, და ცრემლების წმენდით შეაუენა
სალომემ შვილი. — შენი ჭირიშე, სალომე, ჩემი შაქ-
რიკო არ დამიტუქსოთ, არავის დაჩაბგვრინოთ, მეტი
მუშაობით არ შეაწუსოთ, ნელა-ნელა ამუშავეო. მე
ძალე მოვალ ღვთითა და კარგი ქართველი ექიმების
წვალობითაო. სალომე, რო იცოდე როგორი კარგი
ქართველი ქალები გვიყლიან, გვეფურებიან, ჭრილ-
ბასა გებანენ და გვისვევენო... სწორეთ ანგელოზე-
ბი არიან მე და ჩემმა ღმერთმა! ამით გაათავა სა-
ლომემ წერილის კითხვა.

— ჭხედავ, დედი, მამას როგორა ვუვარებივარ
და შენ კი იმ დღეს წკნელით მცემე.. არა! ერთი
წერა ძალე ვისწავლო, რო მამილოს მივწერო.

— გცემე იმისთვის, რომ მსუნაგი სარ და თუ
მსუნაგობას არ მოიძლი, კიდევაცა გცემ.

— მართლა, დედი, ჩვენი ალუბლები როგორ
მოწეულა, ჰა-ჰა-ჰა! სულ წითლათ შესუნძლულა!..
ისე მინდა, ისე, ისე რომ სული მიმდის და კბილე-
ბი მიკაწკაწებს!

— სმა გაიწევიტე, შაქრიკო, თორემ ჭხედავ ამ
კეტს, სულ ზედ გადაგატყრევ! დაემუქრა სალომე თა-
ვის ამაგდარ შვილს, სომ იცა ალუბალი უნდა გა-
ვანძო და შენ ავითმოოჟ მამას გავუგზავნო.

— მაშ თუ აგრეს, დედილო, წავალ ოღონდ ბრძანებას
 უძისებ, მე და ოლა წავალთ ბრძანება-სევის პირს, იქაც
 ბევრი ალუ-ბაღია, დავკრეფავთ და ეელს ჩავიკოკ-
 ლოზინებთ.

— არა, გენაცვალოს დედა, ბრძანება-სევის პირს
 კი გაიარო, იმ დღეს ლოლაურა ბეზამ რა გვიან-
 ბო აღარ გასსოვს? საწყალი არსენა მიას, რომ სე-
 ვის პირს გამოეფლო ალის დედას თავისი ქალის
 ქორწილი თურმე ჰქონდა, ღინასეს თუ არა მია არ-
 სენა, იმ წვეულებმა, თურმე გზა შეუკრეს, არ გაუშვეს,
 ეხვეწენ ქორწილში გვეწვიო. არსენა მია მაშინათვე
 მისუდრილიყო, რომ ისინი ავი სულები იყვენ, გა-
 დაეწერა პირჯვარი, დაესასულებინა წმიდა გიორგი.
 ცოტა სანს გამქრალიყვენ ის წვეულები. არსენ მია
 გასარებული მორბის საწყალი თურმე და თან პირჯ-
 ვარს იწერამს, სულ ღვითქმი გავლილიყო, თურმე
 საცოდავი სულს მღივსდა ითქვამდა, მერე ეკ ტიბ-
 ლი ბრძანება-სევი რომ ძალიან დიდია, საწყალი კაცი
 დასასვენებლათ, ქარის ამოსადებათ ჩამოჯდა სევის
 ქვასედ, თან თურმე იცქირება სევასაკენ, ეშინიან იი
 ალ-ქაჯებისა. ვნახოთ ჯერ ერთი ალი მიუჯდა გვერ-
 დით, მერე მეორე, მერე მესამე და ეწევიან სევისკენ.
 მაშინ მოაგონდა საწყალს, რო აბედი და ტალკეესი
 თან ჰქონდა. — კარგია წამოვალო, უთქვამს ალ-ქაჯე-
 ბისათვის. ამდგარა ამოუღია ჯიბიდან ტალკეესი
 დაუკეესებია. რა წამს ცეცხლის ნაპერწკალი დაინა-
 ხეს ალ-ქაჯები მაშინათვე გაქრენო, ტალკეესი რომ
 არა მქონოდა შენი მტერი ჩამითრეგდენ ი წვეულები

კლდეში და დამხსრნობდნენ, უაქვამს ძიას.

— მეც იქ ვიყავი, როცა ლოლაურა მაგ ამ-
ბავს გაიმბობდათ, განა არ მახსოვს, მაგრამ ის
სომ ღამე ეოფილა, დედი, ესლა კი დილა. დღისით
აღ-ქაჯებს რა უნდათ. მაშ რაკი მაგრეა ავალ ჩვენ
აღუბალსედ, აქაც სომ აღ-ქაჯები არ დამხვდებიან.

— მე რა გითხარ, ბიჭო რათა ხარ მსუნავი,
უთუოდ აღუბალი უნდა სჭამო, რას აიტყხე, რათა
ხარ მაგეთი სულ წასული?

— კარგი დედი, კიკალანთ აოსრებულ ვენახში
წავალთ. დაუძასა მაქრომა: ოლაგ, ჭი ოლაგ. წამო
გოგო, კიკალანთ ვენახში წავიდეთ.

— მოვდივარ მაქრიკო, მოვდივარ, ემანდ ვენა-
ხის ბოლოს მომიცადე, საიდანღაც გამოსძასა ოლამ
თავის საეგარგელ ძმას.

დედა ასლა უფრო გაუჯავრდა თავის მსუნავ
შვილს: არამც და არამც არ გაბედოთ წასვლა, მაგ-
რამ ვილა უკდებდა ეურს.

ოლა მალე დაეწია ძმას. ორივენი ქურდულათ
შეიპარენ ღობე გაშლილ ვენახში. მაქრიკო თვალის
დასამსახებასედ მოაჯდა აღუბლის კენწვროს და
დაიწყო აღსეინათ ბაღის გრეფა, თან აღუბლის
კუნწულებს ჰირდაპირ სვლევადებდა, ისე ხარბათ, რომ
კაცს ეგონებოდა ფოთლებსაც ატანსო; ოლა კი ჰირ
გამძრალი ქვეიდან შეჭეურებდა. ბოლოს მაქრიკომ
რომ კარგათ გული იჯერა მოაგონდა თავისი და,
მაშინ მოსტყეს რამდენიმე კუნწულა და დას ჩაუკდო
ძირს.

ოლა საჩქაროთ დასწვდა ალუბლის კუნწულებს, როგორც რამდენიმე მარცვალი ჰირისკენ გააქანა შემოესმა კიკალანთ ზაზას სმა.

— აი თქვე გველის წიწილებო! თქვე ქურდებო, თუ ჩაგიგდეთ ხელში ამ ეავარჯენს სულ ზედ დაგამტვრევთო. იმუქრობოდა ზაზა.

შაქრიკო ფაცხა-ფუცხით ძირს ჩამოსტა, ოლას ხელი ჩაკიდა და ორთავემ მოკურცხლეს ბრიმა-სევისკენ, დასსდენ ხევის ჰირს დაისვენეს და გული დააჯერეს რომ ზაზა იმათ ვეღარ დაეწევოდა ალუბალს დაუწვეს ჭამა, როცა გაათავეს შაქრიკომ უთხრა ოლას:

— გოგო, შენ სად იეავი, შე საწუალო, მამას წერილი მოვიდა. საწუალი მამა ფესში დაუჭრიათ გერმანიის სალდათებს, მაგრამ ლაზარეთში თურმე კარგათ უვლიან ჩვენებური დოსტურები და ვილაცა კარგი ქალები. მამა იწერება, რომ მალე მორჩება და მოვა ჩვენ სანასავათ.

— შაქრო, დღეს ჩვენ ვიქურდეთ, მამამ რომ შეიტეროს ჩვენი საქციელი ძალიან გაგვიჯავრდება.

— ვინ ეტევის, შენ რაღა მოიგონე. ეკ კი არა, ოლა წავიდეთ, სევით ამ ხევის ჰირს, შე ძალიან მსხმოიარე ალუბლები ვიცი, დავკრიფოთ. ჩუმათ მამასთვის გავასმით და ლაზარეთში გაუკხავნოთ... კარგი არ იქნება?

— არა, შაქრიკო, შენ გენაცვალე, ესლა მინ წავიდეთ, ესლა აქ სეტიალის დრო არ არის, დედა

გაგვიჯაფრდება, თან მე ძალიან შეშინიან, გენაც-
ვალე.

— აი გოგოები სულ აგეთი მშობარები ხართო!
წადი, შენ წაეთრიე და მე მიუურე, როგორი საესე ჯიბე
მოგიტანო, მაშინ შენ ჭეიტ-ბრძენს გეტყვიო...

შაქრიკო ჩქარის ნაბიჯით გაექანა სევის ჰირას
აღუბლებისკენ, ოლამ კი ქაქანით მოიბრძინა შინა
და დედას უთხრა ტირილით: შაქარა ბრიმა-სევის
ნაჰირას წავიდა აღუბალის დასაკრეფათო, ჩქარა
დედი, ჩქარა წავიდეთ. მე უშალე, მაგრამ არ დაი-
შალაო.

ჯერ არც კი გაცილებოდენ ოლა და სალომე
ჭისკარს, რომ სოფლის ჰატარა ბიჭები მორბოდენ
და მოუვიროდენ: „საწეალი შაქარა ბრიმა-სევში ჩა-
ვარდა და ჩაიღუპაო“.

სალომემ ორივე სელები წაიშინა თავში, იგ-
ლეჯდა ლოკებს, გამოითქვია მესლები, შიშობდა
უბედური და თან მოსთქვამდა; ოლას გული შეუღონ-
და და მესობლები წელთ აბრუნებდენ.

სალომეს სოფლის მარჯვე ასალ-გასრდები
თოკებით უკან გამოედევნენ, ეგონათ შაქარა ცოცხა-
ლი იქნებოდა და ამოიევანდენ, აგერ ამხანაგებმა
ერთ ბიჭს იღლიებში ამოსდეს სქელი კანაფის თოკი
და ჩაუშვეს ბრიმა-სევში. სალომე თმა გაწეწილი თავ-
შიშველა სევის ჰირს იდგა და შემლილივით უძახდა
თავის შაქროს: შვილო, შვილო, შაქრო, სმა ამოიღე
გენაცვალის დედა... იქნება გული შეუღონდა, თქვენი
ჭირით, ჩქარა მიშველეთ რაბე:

— კარგი თუ ღმერთი გწამს არ შეაშინო ბაღადი, მოისვიე თავზე, რასა გვეხარ თმა გაწეწილი, ანუგეშებდა მოსუცხებული მესობელი მართა და თან ცრემლები ჩამოსდიოდა ღაპაღუპით. ამასობაში ასაღ-გაზრდებმა ამოიუვანეს თავისუკლება ჩანებქვილი და მთლად დასასისრებული შაქრიკო, რომელიც ოდნავად სუნთქავდა.

— თქვენი ჭირიმეთ, მიშველეთ, დოქტორი! დოქტორთან გაგზავნეთ ვინმე, ეგება ეშველოს რამე, ევიროდა გონება დაკარგული საღომე, მაგრამ არა-ვინ იძროდა ადგილიდან. რამდენიმე წამის შემდეგ სული განუტევა საბრძოლო ბავშვსა.

ეკატერინე ასათიანისა.

იის კონა.

(დასასრული)

ასე გაიარა ორმა გაკვეთილმა.
მესამე საღმრთო სჯული ჭქო-
ნდათ, რომელსაც მღვდელი ას-
წავლიდა. ბავშვმა გაჭბედეს და
გაკვეთილის დროს მღვდელს
შეეკითხნ: მასწავლებელს მარ-
თა ჯარში იწვევენო?

— კი, იწვევენ. გუშინ მოწერილობა მიიღო.

— როდის მიემგზავრება?

— დღესვე უნდა წავიდეს. საჩქაროთ იბარებენ.

— სომ გამოგვემშვიდობება?

— როგორ არა, განა თქვენ დაგივიწებენ? აი

ამ გაკვეთილის გათავებისას შემოვა და გამოგვემშვი-
დობებათ.— უპასუხა მღვდელმა და გაკვეთილი განაგ-
რო. ამანაც შეამჩნია, რომ ემაწვილები სწუხდნენ,
ოხრავდნენ, მასწავლებელი ენანებოდათ.

ის იყო მღვდელი გაკვეთილს ათავებდა, რომ
მასწავლებელმა კარი შემოაღო და კლასში შემოვიდა;
გაფითრებულიყო, სახე შეტათ მწუხარე ჭქონდა. ჯერ
მღვდელს რაღაც უთხრა ჩუმად, შემდეგ ბავშვებს მიუ-
ბრუნდა, ევლას მწუხარების თვალთ გადაჭხედა და
ნაღვლიანის ხმით დაიწყო:

— მშვიდობით, ჩემო საუვარელო მონათესაო! დღეს შე და თქვენ უკანასკნელათ ვხედავთ ერთმანეთს, სხალ კი აქ აღარ ვიქნები... გაიკებდით რომ ომში გამიწვიეს. ვინ იცის, შეიძლება ცოცხალი ვუღარ მნახოთ, შეიძლება უცხო მხარეს დავლიო სულა და სამშობლო მიწას ვეღარ ველიწხო... მშვიდობით, ჩემო ძვირფასო ემაწვილებო, მუსთალი ბედი ჩვენ ერთმანერთს გვაშორებს... არ დამივიწყოთ, კეთილათ მაინც მომიგონეთ სოფლე, მამატიეთ, თუ ვისთვისმე რამე დამიძაგებია... მშვიდობით ჩემო ცქრიბლა მერცხლებო! ღმერთი იეოს თქვენი მზარეული. უფალმა მოგანიჭოსთ კაი აზრი, რომ კარგათ ისწავლოთ და სამშობლოსათვის სასარგებლო ადამიანები გახდეთ. გასწოვდეთ, რომ ქართველნი ხართ. გიევარდეთ ჩვენი ტანჯული საქართველო, მისი თანამკედარნი იუავით... ჩვენ დავიხიცებით თქვენ დარჩებით. თქვენგან ელის სამშობლო შევლას და თქვენ შეგცქერით. ამ იმედით და ამ აზრით გემშვიდობებით, ჩემო კარგებო! ჩემთვის ძალიან სამაწუსაროა თქვენი დაშორება, სამაწუსაროა... მნელია სამშობლოს დატოვება!.. მშვიდობით, ჩემო ძვირფასო ზატარა მეგობრებო! მშვიდობით... მშვიდობით...

და ამ სიტყვებზე მასწავლებელს თვალები აუცრემლდა, ათროლლებული ხმით კიდევ გაიმეორა: „ნუ დამივიწყებთ“, და სიტყვაც გაათავა. ბავშვებს გული დაეწვათ, ატირდენ... მასწავლებლის ლაპარაკის დროს გულდათუთქული მოწაფეების სიტყვები მოისმოდა:

„ღმერთმა მშვიდობით გადაგარჩინოს ჩვენი ძეგლი...
ფასო მასწავლებლო... ღმერთმა შინი კაი ამბავი გა-
გავაგონოს.. ნეტავ ის დღე გვეღირსება, რომ კიდევ
შენ გვეზადე მასწავლებლათ... განა სამშობლოზე უკე-
თესი კიდევ რამე არის? ღმერთო, რა იქნება ეს ომი
მანც მალე გათავადებოდეს!.. ჩვენთვისაც საძნელაა
შენი მოძორება, ჩვენი კარგო მასწავლებლო“.

შემდეგ ემაწვილები სათითაოთ გამოდიოდნ და
თვალ ცრემლიანები მასწავლებელს სელის ჩამორთ-
მევით ემშვიდობებოდნ. ემშვიდობებოდნ, მაგრამ ფე-
სები უკან რჩებოდათ, მასწავლებლის მოძორება ემ-
ბიძებოდათ. გულნათუთქული მასწავლებელი კარებთან
იდგა და ვეელას სათითაოდ ამხნეკებდა, დარიგებას
აძლეოდა; თანაც ფიქრობდა: თქვენი ჭირიმეთ, ჩემო
ზატარა მეგობრებო, რომ ეგეთი გულკეთილნი და
მოსიუხარულენი ხართო.

მღვდელიც მასწავლებლის გვერდით იდგა; ამა-
საც თვალზე ცრემლი მოჰყოდა და მოწაფეების
ასეთ საქციელს რომ ჰხედავდა, სიამოვნებას გრძნო-
ბდა. ესეც მათ უეზავებდა და ეალერსებოდა, სულში
ისვაჰდა. ბოლოს უთხრა:

— ბავშებო, რაღასა დგენართ, ესლა შინ წადით
ისადილეთ და სადილის შემდეგ კი მოდით მასწავ-
ლებლის განსამგზავრებლათ.

ემაწვილები ზანტათ დაიძალენ და მანისაკენ გა-
სწიეს. მასწავლებელი კი მღვდელმა თავისიან წაი-
კვანა.

მართა, ელიკო და მარო ერთად მიდიან თავიან-

ქინდრულები და ერთმანერთს იმის შესახებ რაკებიან, თუ გამკზავრების დროს რითი ვასიამოვნოთ ჩვენს მასწავლებელსაო. დაფიქრდენ. უცებ მართა შედგა, სახესე სიამოვნება დაეტეო და ამხანაგებს სისარულთ უთხრა:

— გოგოებო, იცით რა კარგი რამ მოვიფიქრე!..

— რა მოიფიქრე? გვითხარი, შენი ჭირიძე!

— იცით რა? მოდი ესლავ წიგნები შინ დავაწეოთ და მინდორში გავიქცეთ. იქ ჯაგებს გარშემო ია ჭხარობს, დავჭკრიფოთ, დიდი კონა შევჭკრათ და მასწავლებელს მივთავაზოთ. ძალიან ესიამოვნება.

— ეგ რა კარგი მოიგონე!

— აბა ჩქარა გავიქცეთ. სადილს მერეც მოვესწრებით ბავშვებმა მსინარულათ შინისაკენ მოჰკურცხლეს, წიგნები დააწეეს და ერთ წამს მინდორში დაიბადნენ.

მწვანე მინდორი მზის სხივებით შემოსილიყო და ღვინის მისცემოდა. ემაწვილები იასა ჰკრეფდნენ და თან წკრიალა ხმით იმღეროდნენ. ჩიტებიც მათ ბანს აძლევდნენ.

— გოგო, აი რა ღამაში ენძელაბა. მოდი ესეც გავუწიოთ.

— ამ ევაგილს რაღა უშავს? შესეთ რა მშვენიერია.

— შეიძლება კონაში თითო-ორიღა სხვა ევაგილიც ჩავუერთოთ, უფრო დაამშვენებს.

— აფსუს რომ სხვა ევაგილები ჯერ არ გაძლი-

ლან ეაუაზო, გვირილა შრომანი, დიდილო. მაშინ
რა მშვენიერ კონას შეეკრავდით.

— გოგოებო, რა ლამაზი ჰეპელა! რა მშვენიე-
რი! მოდი დავიჭიროთ. ჰეპელას გამოუდგენ, ბო-
ლოს მარომ დაიჭირა.

— რა მშვენიერი სავერდის ფრთები ასსია!
უი-ცე, რა ლამაზია! ნეტა ევაზილი მაინც იუოს, კო-
ნას დაგვიმშვენებდა.

— მოდი კონის ზემოდან დავასკუპოთ! — სთქვა
ელიკომ, — მაგრამ რომ აფრინდება!

— ფესებზე თაფლი წავეცხოთ და ევაზილზე
დავაკრათ, მაშინ სადღა წავა. სთქვა მარომ და ჰეპე-
ლა ასანთის ეუთში შეინახა.

ემაწვილებმა იის საუკეთესო ევაზილები დაარჩი-
ეს, რამდენიმე სსვა ევაზილიც მიუმატეს სილამაზი-
სათვის, დიდი კონა შეჰკრეს და მსიარულათ სკო-
ლისკენ გასწიეს, და თანაც მოდილინებდენ.

გზაში მარომ კოლოფიდან ჰეპელა ამოიევანა,
უნდობა კონაზე დაესვა და ენახა, თუ როგორ დაძა-
შვენებდა; ამასობაში ჰეპელა გაუფრინდათ. ბავშბებს
დაენანათ მაგრამ უკან აღარ დაედევნენ, დაკვიანებისა
ემინოდათ.

სკოლასთან რომ მივიდენ, ნახეს რომ აქ მათი
ამხანაგები უკვე მოსულიყვნ და მასწავლებელს უც-
დიდენ, რომლიც მღვდლიანთგან ჯერ არ მოსული-
ყო მოწაფეთა მშობლებიც მოსულიყვენ. მასწავლებ-
ლის წახვლით ეველას გული სწყდებოდა. მოსული-
ყვენ, უკანასკნელათ დამშვიდობებოდენ, და გზა დაე-

ლოცნათ. აქვე ეზოში ურემი იდგა და ზედ მასწავლებლის ბარგი ეწყო. ურემთან სკოლის მოსამსახურე „ცელა“ იდგა, ის იყო მღვდლიანთგან მოვიდა.

— ცელა, ძალე მოვა მასწავლებელი? — ეკითხებოდნენ.

— აი ესლა. სადილს კიდევ ათავებენ. — უპასუხა ცელამ.

— აბა, ცელა, მასწავლებელი კარგათ ჩაიუვანე ქალაქამდის, არ მოაწეინო.

— თქვენ მაგის ფიქრი ნუ გაჩქოთ, ეგ მე ვიცო როგორ გავაძმსიარულებ.

აკერ მასწავლებელიც გამოჩნდა. მღვდელი და ის ერთად მოდიოდნენ. როცა მოასლოვდა, ეველას სალაში მისცა, გაჩერდა და ნაცნობ-მეგობრებს დაუწყო ღაპარაკი. კარგა ხანს ელაპარაკებოდა ხან ომზე, ხან თავის თავზე. ბოლოს სთქვა: ახლა კი დროა გზას გაუდგეო; ამხანაგებს, მეგობრებს, ნაცნობებს ეველას გამოემშვიდობა.

— ღმერთმა მშვიდობით გამეოფოს. — ღმერთმა შინ მშვიდობით დაგაბრუნოს. — გეისმოდა აქეთ-იქიდან. ეველა გზას ულოცამდა, თან ეუბნებოდნენ: შენი ამბავი წერილით გვაცნობე სოლმეო.

ამ დროს ცელამ ხარებს მოუქნია და ურემიც დანიშნა. გლეხ-კაცობა წავიდ-წამოვიდა, სოლო მღვდელი, ამხანაგები და მოწაფეები კი მასწავლებელთან ერთად მიდიოდნენ და გზაში მუსიკაობდნენ. მართას იის კონა ხელმანდილში გამოეხვია, ჯერ არავინ

დაინახოსო, და მარჯვე დროს ეძებდა რომ მიერთ-
მია.

როცა სოფელს ცოტათი გასცილდნენ, ურემი გა-
ჩერდა. ძვდელი და ამხანაგები მასწავლებელს და-
ემშვიდობნენ და უსურვეს უოველი კეთილი.

— აბა, ჩემო მოწაფენო, მოძიახლოვდით, ეს-
ლა თქვენ უნდა გამოგემშვიდობოთ. სთქვა გულნაღ-
ვლიანათ მასწავლებელმა.

ბავშვები მიუახლოვდნენ. ამ დროს მართა, ელიკო
და მარო წინ წამოდგნენ, მართამ ხელმანდილიდან
მშვენიერი იის კონა გამოიღო და მასწავლებელს
მიართვა. მასწავლებელს ძლიერ ესიამოვნა, და მად-
ლობა გადაუხადა, შემდეგ მასწავლებელს უთხრა:

— აი, ჩემო ზატარა მეგობრებო! სომ სედავთ
რე ტურფა და რა ღამაზია ეს იის კონა, რა მშვე-
ნიერი საამო სუნი აქვს. თქვენც იის კონა ხართ.
როგორც ია და სსვა ევაზილები თავისი სიღამაზით
საამური სუნით მინდორს ამშვენებენ და ადამიანის
გულს სიამოვნებასა ჰკერძიან, ეცადენით, რომ თქვენც
კარგის სწავლით, და კეთილის უოფა-ქცევით ჩვენი
სამშობლო დაამშვენოთ, ერთმანერთის ასიამოვნოთ და
მშობლები გაახაროთ...

ამ სიტყვების შემდეგ მასწავლებელი კიდევ გა-
მოემშვიდობა ძვდელსა, ამხანაგებსა და მოწაფეებს
მადლობა უთხრა გამოცდილებისათვის და ურემზე
დაჯდა. ბავშვებმა იცოდნენ, რომ მასწავლებელს სიმ-
ღერა ჰქონდა უევაზად და სმა შეწუხებით დაიწყეს
სიძღვრა:

„კაკასიის ქედზე იყო
ამირანი მიჯაჭული“...

ცელამ სარები გარეკა. ბავშვების წვრილა სიმ-
ღერა იქაურობას ამხიარულებდა. მიმავალი მასწავ-
ლებელი დიდხანს ქუდის ქნევით ემშვიდობებოდა.

სიმღერა შესწედა. ბავშვები კიდევ დიდხანს იდგენ
და მიმავალ ურემს თვალს აწე ამორებდნენ, ურემიც
ნელ-ნელა მიიმაღლა და გულდაწყვეტილები შინისა-
კენ დაბრუნდნენ.

ბავრატ ბეთანელი.

ფეიქარი და მეფე.

ერთ სასელმწიფოში ცხოვრობდა ერთი ფეიქარი. ძალიან წვრილ-შვილის ჰატრონი იყო და ფეიქრობით ვერ უძღვებოდა თავის წვრილ-შვილს. დღე და ღამ სულ იმასა ფიქრობდა, რომ როგორმე გაეუმჯობესებინა თავისი ცხოვრება. ერთ დღეს თქვა: ეე ხელებს სომ ვიქნევ და ვიქნევ ბქეთ იქითო. მოდი იმისთანა საქმეს ვიმოვნი, რომ ბქეთ-იქით იუოს საქანებელი. იფიქრა და თქვა. მოდი სოფლათ გამოვაცხადებ, იქნება ვინმემ ბავშვები მომცეს საუბრაულოთ და დასარწევათო. გამოაცხადა ფეიქარმა სოფლათ თავისი აზრი და მსურველი ბავნის დარწვევისა და ბავშვების უარულობისა ბეგრი გაუხნდა. მოიბამდა სოლმე ფეიქარი ორივე ძელაგებზე ბქეთ-იქით ბავნებს და ბრწევდა ბავშვებს. ამ გუარად ფეიქარი ერთსა და იმავე დროს სამ საქმეს აკეთებდა: სამსა ჰქსოვდა და ორ ბავნსაც ბრწევდა, მაგრამ ვერც ამით წავიდა იოლათ. იფიქრა ფეიქარმა, ეგებ კიდევ რამე საქმე გაეკეთებინა. იფიქრა და თქვა: ეე წელს და მსრებს სო ვაქნევ ბქეთ-იქით და ვაქნევო, მოდი იმისთანა საქმეს ვიმოვი, რომ წელმა ბქეთ-იქით ბქნიოს და სასუიდელიც ბვი

ღოგო. იფიქრა—ნეტავი რმე-მაწონს არავინ შემაღ-
 ღვებინებსო? გამოაცხადა სოფლათ და ბევრი მუშტა-
 რი იშოვნა. მოიკიდებდა სოლმე ფეიქარი სადღო-
 ლით მაწონს ზურგზე და მაქოს აქეთ-იქით გაგდების
 მსრების და წელის გაუოლ-გამოყოლების დროს, ს-
 დღვებელში მაწონი იდღვებებოდა და კარბაქიც მო-
 დიოდა, სანამ ჰატრონიც მოჭსედავდა. ამ გვარათ ფე-
 იქარი ერთსა და იმავე დროს ოთხ საქმეს აკეთებდა:
 ხამსა ჭქსოვდა, ორს აკვანს არწევდა და მაწონსა
 სდღვებდა, ეველგან სასუიდელი ჭრებოდა, მაგრამ
 ვერც ეს ოთხი საქმე აკმაყოფილებდა—კიდევ უნდო-
 და რამე გაეკეთებინა და წვრილ-შვილები დაეკმა-
 ყოფილებინა. კიდევ იფიქრა და სთქვა: ეე თავს სო-
 ვიქნევ და ვიქნევ აქეთ-იქითაო და მოდი ამასაც ავა-
 ღებინებ სასუიდელსაო. ფეიქარს მშვენიერი ბანური
 სასლი ჭქონდა. ბანზე შეიძლებოდა სულადი გამძრა-
 ლიუო და გამძარიუო, მაგრამ უარაული სჭირდებო-
 და, რომ მინაურს და გარეულს ფრინველებს არ და-
 ეჭაძათ. ადგა ფეიქარი, მოიბა კისერზე გრძელი ლერ-
 წამი, ლერწამს წვერი ბანზედ ააოფინა, წვერზედ
 მოაბა ფიხონი და გამართა მშვენიერი საქმეველი,
 მუშაობის დროს ლერწამი ქანაობდა, აქანებდა ფი-
 ხონს და ფრინველები ფრთხებოდნენ. გამოაცხადა
 ფეიქარმა სოფლათ თავისი სურვილი, მუშტარი ამის-
 თვისაც ბევრი იშოვა, ამ გვარათ ფეიქარი ერთსა და
 იმავე დროს ხუთ საქმეს აკეთებდა: ჩაუჯდებოდა სა-
 ფეიქროს, გაჭკრავდა და გამოჭკრავდა მაქოს, არწე-
 და ორ აკვანს, სდღვებავდა და აკეთებდა კარბაქს და

ჭეარულობდა ბანზე გაფენილ სულადს. იღებდა ეგულა საქმისთვის ცოტ-ცოტა შრომის ფასს და ამ გვარათ გაუჭირვებლათ აცხოვრებდა წვრილ-შვილს. ერთხელ ამ ქვეყნის მეფემ მოინდომა თავის სახელმწიფოს და მცხოვრებლების ნახვა. ვინ რას აკეთებდა და რით მიდიოდა იოლათ. ნახა ბევრი იმისთანაც, რომ საქმე გერაფერი ეშოვნა და შიმშილით სული ამოხდიოდა. ბევრი გასცა მეფემ წყალობა და ბევრსაც დაჭირდა. ბოლოს მიადგა ჩვენ ნაცნობ ფეიქარსაც. ფეიქარი ზის საფეიქროში, გაუძლიერებია მამო, არწევს ორ აკვანს, ეუბნება ნანას აქეთ-იქით ბავშვებს, სდღევებს მაწონს და უქმევს ბანზე სულადს. მეფეს მოესმა ღიღინი საფეიქროდან და შედგა, იკითხა ვინ არის ასეთი უდარდელი ამ ღარიბ ქოშშიო, რომ ასე ტკბილათა ღიღინებსო. „ფეიქარი გახლავთო მოახსენეს მსლებლებმა. ერთი მიჩვენეთო. უჩვენეს მეფეს ფეიქარი. ფეიქარი საქმეში ისე გართული იყო, რომ ხელმწიფის მობრძანება ვერ გაიგო. მეფემ აჭსედ-დაჭსედა ფეიქარს, მოეწონა მისი შრომის სიუვარული და ჰკითხა:—ფეიქარო, როგორ მოიფიქრე, რომ ერთსა და იმავე დროს სუთ საქმეს აკეთებ სულ გაუჭირვებლივო.—გაჭივრებამ მომაფიქრებინა, უპასუხა ფეიქარმა.—ესლა სომ აღარა გიჭირს რაო, შეეკითხა კიდევ მეფე ფეიქარს.—ღვთისა და თქვენის წყალობით, აღარაფერიო, მიუგო ფეიქარმა მეფეს. მაშინ ჩაფიქრდა მეფე, მიუბრუნდა მსლებლებს და უთხრა: არა! არა! საზრდოსთვის გაჭირვებულ საღკაცს შველა არა სდომებია, როცა კაცს გაჭირვებია,

ერთსა და იმავე დროს სუთი საქმის შოვნის და გაკეთების შნო ჭქონებია და მე კი, იმის მაგიერ, რომ ხალხი ცხოვრებისთვის დაშეკვირებინა გაჭირვებაში და იქიდან საზრდო ერთი სუთათ, იმათივე შრომით, ამოძელებინათ სულ ადვილათ, გაჭირვებულს ეველას, განუჩეველათ, ვესძარებოდი და ლამის მთელი სასელმწიფო, ხელით შესანახი და უნარს მოკლებული გამიხდია, შესდეთ ფეიქარსაო. ამის შემდეგ მეფე იშვიათათ-ღა ესძარებოდა საზრდოსთვის გაჭირვებულებს და სასელმწიფოს დღითი-დღე აკლდებოდა შუქთა-სორა და გლახაკი.

გ. დ. ჭრელაშვილი.

მათხოვარი.

იცნობდი გლახას, ვითარცა ჩრდილო-
იგი კარ და კარ იარებოდა
და სამოწყალოთ ხელებ-გაწვდილი
გამძლეულ-გამომძლეულს ევედრებოდა.

და რასაც კი რომ შეაგროვებდა-
ასე დღე-მუდამ ის ნამოწყალებს,
ღამე მით მშიერებს ასასრდოებდა,
თავისებრ გლახებს და მაწანწალებს.

სავლე აბულაძე.

(თარგმანი)

კოწო და მისი ნაცნობები.

ჯ ი ქ ი.

ასე ერთი ამ სურათს, უთხრა დედამ კოწოს, — რა ლამაზი კატაა — ჯიქი, მართალია ისეთი დიდი არ არი, როგორც ვეფხე, მაგრამ მაინც კარგა მოზრდილი და ღონიერია, კაცსაც კი შეაშინებს, მისი საცხოვრებელი ბინა აფრიკაა.

რა არი აფრიკა? ჭკი-

თხა კოწომ.

— შენ რომ ჰარი აღმოსავლეთისაკენ მიიბრუნო, ესე იგი იმ მხარესაკენ, საიდანაც ცაზე დილაობით მზე ამოდის — შენს უკან იქნება დასავლეთი, ესე იგი ის მხარე, სადაც საღამოობით მზე ჩადის. მარცხნივ იქნება ჩრდილოეთი, ის ნაწილი ცისა. რომელსაც მზე არ ეკარება. მარჯვნივ კი სამხრეთია — სადაც გვეგონია, რომ მზე მუდამ ანათებს.

აი ჩვენი ქვეყნიდან, სადაც ჩვენ ვცხოვრობთ, რეთისაკენ რომ წავიდეთ ზღვას მივადგებით, იქ უნდა დავსდეთ გემზე და დიდხანს ვიაროთ ზღვით, მაშინ მივალთ ცხელ აფრიკაში.

აფრიკის ოკეანების და ზღვების კიდევზე სცხოვრობს თეთრი ხალხი—ევროპელები, როგორიც ჩვენა ვართ. იქ ქალაქები და დაბებია, შუა აფრიკაში კი შავკანიანი ხალხი ცხოვრობს: ზანგები, კაფა და სსვა და სსვა ხალხი. ისინი ცხოვრობენ ბენ ქოსებში და ალაჩუხებში, რომელიც სრულებით არა გვანან ჩვენ სახლ-კარს, დადიან თითქმის ტიტვლები. იმათი საომარი იარაღი არის შვილდ-ისარი, შუბი და კომბალი.

აფრიკაში ბევრი სსვა და სსვა გარეული ცხოველებია. სსვათა შორის იქ ჯიქიც ცხოვრობს.

ჯიქი ეგელა კატებზე ღამაზია, ბალანი ნარინჯის ფერი აქვს, მუცელზე კი თეთრი აქვს, და შავი ღამაზი მომრგვალო წინწკლებითაა მოფენილი. ჯიქი მარჯვე მონარნარება და ისე დაიარება თავის სავერდივით რბილ ფეხებზე, რომ სრულებით არა სტოვებს კვალს, მხოლოდ სველ ქვიშაზე წელის დასაღევით რომ გადის, მაშინ თუ შეამჩნევთ იმის ნაფეხურს. ძლიან მსუბუქათ ცურავს, თუძცა როგორც ეგელა კატებს არ უუვართ წვალი.

ჯიქს ეგელაზედ მეტათ უუვარს ტყეში ცხოვრობა, სადაც ადვილათ იმალება, ხეებზე მძეწინვრათ და ცოცავს, აძვრება რომელიმე სის ტოტზე, ძიიძალება ფოთლებში და მიუხეხუდი ელის თავის მსხვერპლს

ფრინველებს და შაიშებს დაეძებნენ, მაგრამ მისი უმთავრესი სასრდო თხები, ცხვრები და ანტელოპები.

ჯიქი გაბედულათ იზარება ხოლმე ადამიანის ბინასზე, კარგათ იცის, რომ კარგი დაჟლა მოეღის, თუ შევა რომელიმე საფარესოში, სადაც ცხვრები და თხები, მივარდება ჯერ ერთ ჰირუტევას, მეორეს და მესამეს, სოკჯერ ისეც მომხდარა, რომ ერთ ღამეში ოცდა ათი ცხვარი დაუკლევია. რასაკვირველია ერთდ ვერ შესწამს, როცა მიუხსლოვდება ცხვრებს ასრჩობს, რადგან ისინი გარბიან და ჯიქს არ შეუძლია გულგრილათ უყუროს, რომ არ მოიტაცოს საკბილო.

ჯიქი ეჯავრებათ მეტად იმ ხალხს, სადაც ის მუდამ ბინადრობს, რადგან ზატარა ემაწვილებს იტაცებს და სწამს. აბისინიაში ჯიქის წყალობით ვერ შეუნახავთ კატები და ქათმები. ცხვრებს და თხებს ისეთი მაგარი ბინა უნდა ქონდეთ როგორც ადამიანს, ამ ბინის გასამაგრებლათ სუების ზალოებისგან მაღალ ღობეებს უკეთებენ, იმისთანა წვეტიანებს, რომ ჯიქი ვერ გადახტეს.

დიდი ადამიანისა ჯიქს ეშინია და თითონ იშვიათად მივარდება თუ დასწრიან, ისე გააფრთხლება ხოლმე, რომ შიშს აღარა გრძნობს და ებღვინება თავის მტერს -- ადამიანს.

ჯიქზე სანადაროთ რომ გაჟიან ძაღლები მიჰყავთ, ისინი ნადირს გამოძებნიან. გარშემო შემოერტყებიან, ეუფენ, ამ დროს მონადირე უშიშნებს თოფს და რო-

გორც მოასვლეს ჰკლავს. უთოფოთ ძლიერ მწელნი
ჯიქსედ ნადირობა, არც უძაღლებოთ შეიძლება. თუ
მონადირე წავა უძაღლოთ მაშინ მარცხენა სელზე
იხვევს მაგარ ტევას, დაინახავს თუ არა ჯიქს, თოფს
გაისვრის, თუ ნადირი მხოლოთ დაჭრილია, შედგება
უაღუეს და ისე მივარდება მონადირეს. მაშინ გაუწუ-
დენს ტევით შეკრულ სელს, ნადირი ბრჭყალებით
მივარდება ტევას და მონადირე სანჯალს ჩაურჭობს
შიგ გულში.

ჯიქის სელში ჩაგდება უფრო ადვილია და არც
ისე საშიშია, როგორც საფანგის მახის და კაკანა-
თის საშუალებით დაჭერა. სის რომელიმე მაღალ
ტოტზე ჩამოჰკიდებენ სორცის ნაჭერს, მის ქვეშ მი-
წაში ჩააჩაობენ რკინის სარებს, ჯიქი გრძნობს
სორცის სიანლოვეს, მაგრამ ვერ წვდება, ვერ იგდებს
საკბილოს, ვერც ასტება, ნადირი კი მშიერი და
სორცის დანახვა მადან უორკეცებს, მოთმინებას კარ-
გავს, ასტება და სშირად ჩამოვარდება და სარზე და-
ეცემა. ამ დროს მონადირე უთვაღთვალვებს, მიხანში
ამოღებულ ნადირს თოფს ესვრის და ჰკლავს.

უგებენ კიდევ ჩვენებურათ მახეს, სქელი კედლე-
ბით და მაგარი კარებით. კარები მაღლიდან ჩამოდის,
როგორც თაგვის მახეში და ქონის ნაჭრის მაგიუ-
რად ცოცხალი თხა შიბმული კარების მოშორებით.
თხა ბღავის, ჯიქს ესმის მისი ხმა. მიუახლოვდება
ხოლმე, დასუნავს მახეს, სინჯავს გარშემო, ჯიქი
დიდი ფრთხილი და ვერავინ, ის არ ენდობა ამ უც-

ნაურ სადგომს, სადაც თითქოს განგებ კარებია გაღებული. ჯიქი დაწვეულია რომ იმას ეველაფერს უკეტავენ და უმაღლავენ. თხის სმა იზიდავს, პირს ნერწყვი მოსდის, გარშემო უვლის, ბოლოს გაბრუნდება ტუეში. მეორე ღამეს ისევ მოდის მძიერი და თხის ბლავილი კვლავ ესმის, ვეღარ იკავებს თავს, მიიპარება მახისკენ და იტაცებს თხას... მაგრამ ამ დროს თოკს მოსდებს და კარი ეშვება რასუნით ძირს, ნადირი მოიმწყვრება, გაშმაგებული ტრიალებს, ცდილობს კარების გატეხას, ამაოთ, კარები მაგარია.

დილით ხალხი მოდის, კაფრებს უსწრია, იმათ მუდამ ჭზარავდათ პირუტყვებს, ფრინველებს და ემაწვილებსაც კი. მასეს გარს ესვრიან, შუბებს, სანჯღებს ატრიალებენ და სმა-მაღლა ღანძლავენ.—შე საძაგელო ღახნარო ძაღლო, ევირის ერთი,—ვერაგო, ქათმების ამომწყვეტელო, გასსოვს ამ ცოტა სანში თეთრი ხბო მომიკალი? ესლა კი ჩაგვივარდი ხელში.

— შესედე ამ შუბს, სედავ, მიწაში არჭობს,—ასევე ჩაგირჭობ გულში. შენ კბილებს ავასსავ ეელსაბამათ და ჩამოვიკიდებ.

უცბათ გააფთრებული ჯიქი ასტება ძაღლა და შმლავრათ შეანძრევს მასეს, ეს გულადები ევირილით გაურბიან საშინელ ნადირს.

კაფრების ქვეყანაში რომელ მეომარსაც მოუხდება ჯიქის მოკვლა, ნადირს ააცლიან კბილებს, აასსამენ ან ძაფსე, ან მავთულსე შარგალიტთან ერთად და ეელსაბამს იკეთებენ, რომელიც ძალიან ღამაზია კაფრის შავ-კანსე. ჯიქის ტყავისას კაფრი

იკეთებს მსრბეზე წამოსასხამს, კუდის ბოლოს სჭრის და სარტყელში ირჭობს. თუ კაფურს ქამარზე მიბმული რამდენიმე კუდის ბოლო აქვს, ეს ნიშნავს რომ ის დიდი გამარჯვებულია ჯიქზე. ამ მეომარს ხალხი დიდ პატივსა სცემს და ახტაცებით იხსენიებს.

რაც უნდა დიდი ჯიქი იყოს მისი მოშინაურება შეიძლება, თუმცა მწელი სანდობი კი არიან, თუნდ მოშინაურებული იყოს, თუ გაჯავრდება შესაძლოა ცუდი საქმე ჩაიდინოს. თუ ვინცობაა პატარაობიდან დაიჭირეს—ადვილათ შინაურდებიან, ცნობილობენ პატრონს, სელებს ულოკავენ, ეურადღების მისაქცევით თათებს გაუშეყრენ, ეალერსებიან და ასე თამაშობენ, როგორც ნამდვილი კატები, მაგრამ ამისთანა შინაურ ჯიქსაც არ უშვებენ გალიიდან. როგორც ისეულთავენ თავისუფლებას მაშინვე გარეუღდებიან.

ერთ ბუნების მეტყველს ეავდა რამდენიმე გარეული ნადირი, სხვათა შორის ჯიქაც, რომელიც ჯაჭვით იყო მიბმული. ერთხელ პატრონმა გალიის კარი გააღო და ჯიქი გამოუარდა ეზოში. მაგარი ჯაჭვი უშლიდა თავისუფალ მოძრაობას, ბორცავდა, სტოდა, შფოთავდა. გიჟივით ხან აქეთ და ხან იქით ესეთქებოდა, ღრინავდა, კბილებს აკრჩუნებდა. ჯაჭვს ახმაურებდა, ეველა ნადირი შიშით ძირს ეცემოდენ.

თხები ბღაოდენ, ძაღლები კუდამომუებული ღმუროდენ. საშიში სანახავი იყო ეს გააფთრებული ნადირი, რომ მიჰკარებოდენ უსათუოდ გაგლეჯდა ვისმეს, ცდილობდენ ნადირი გალიაში შეეგდოთ. არ შედიოდა, მათრახს უქნევდენ, ის თითოთ ემუქრებოდა, უევიროდენ—ის

ზასუსათ ღრინავდა, როცა მიუახლოვდებოდნენ — ის მი-
ჯდებოდა მიწაზე და მსათ იყო სცემოდა. ჰატრონ-
მა აიღო ცოცხი, მიაბა ძალიან წვრილ გრძელ ჯოს
და დაუწყო ჯიქს ცემა, მაგრამ ამანაც არა უშველა
რა. მაშინ ჰატრონმა აიღო ევაგილების დიდი სარ.
წეავი, აავსო წეალით და შეასხა ჯიქს, ის ჯერ მოკ-
ვება საზარლათ ღმუილს, თან იბურტყებოდა მაგრამ
როდესაც მთელი სარწეავი ერთბაშად გადასსეს თაგ-
ზე, იკადრბა გალიაში შევარდნა. ამის შემდეგ საკმა-
რისი იყო დაენახებიათ ჯიქისთვის ცოცხი და ევა-
ვილების სარწეავი, ის მაშინვე შევარდებოდა გალი-
აში.

(შემოგვი იქნება).

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

(წარმოდგენილი არველაძისაგან)

საქონელმა უთხრა პატრონს:
დამამშვენე და დაგამშვენებო.

—
ორშაბათმა გაიარა, გულზე დარღმა გადიარა. ♡

—
ქურს არ ჰკითხავდენ და ას ჩაფიანი ვარო.

დ ა მ ა კ ვ ი რ დ ი.

(წარმოდგენილი მარაქიაშვილისაგან)

როგორც რომ მიწა დედაა ყოველი მცენარებისა,
ისეც ლოთობა დედაა ყოველი ბოროტებისა.

—
ღმერთის მოცემულს შური ვერას დააკლებს.

გ ა მ ო ც ა ნ ა - შ ა რ ა დ ა.

(წარმოდგენილი მიხ. გერმანაშვილისაგან)

სახელს ვიწყებ გოგონისას კანითა,
აბეზარი არის ენით ამითა,
ადლ ნახევარი იქნება ტანითა
ო მიაბით მის სახელსა კალმითა.

ა კ რ ო ს ტ ი ს ი.

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან)

ჟასი ადევს ბევრნაირი ქალალდი და ლითონია,
უიმისოთ არ იქნება სააღდგომო ლიტონია,
ლანძღვითა აჯილდოებენ ვისაც გამოუგონია,
იმისგან ომის წახდენა მრავალჯერ გაგვიგონია.

III,
III
I.

ეროს

მბს

მო

ჰე

ოი
ს

გბს,

ა
ხ,

ს
,
ა

ი
ლა
მ

ისი

გამოცანებისა: თვალის, სიმინდის.

მთა და ბარი.

(იგავ-არაკი)

როხელ ბარმა მთას შესჩივლა,
„ცაში რატომ აწვდილობარო,
თავს ამაყად რო დაგვეყურებ,
თითქოს ჩვენი მეფე ხარო;

როცა მთები არსად იყო,
მეც ხომ შენი ძმა ვიყავო,
მერე რატომ გაამაყდი,

რად დაგვტოვე, გაგვეყავო?!!

შენ მანდ მზე და მთვარეს ეტრფი,
ჩვენ დაგვტოვე, ქვევით ძირსო,
ზვავს, ნიაღვარს ჩვენსკენ გზავნი,
მიტომ ვამბობ შენზე ძვირსო!!!“.

მთამ მიუგო: „უნდა გითხრა,
მწარედ ცდები მეგობარო,
ჩემს ტყეს ვფიცავ, საყვედურის
ღირსი არ ვარ შენგან ბარო;

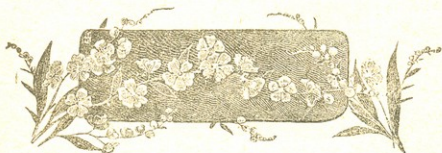
შურიანი რომ არ იყო
კიცხვას კი არ დამიწყებო,
რა სამსახურს მთები გიწვეთ,
მიკვირს, რატომ ივიწყებო;

მაგრამ ეხედავ, ვერ მიმხვდარხარ,
და ვერც აწი მიხვდებიო,
თუ მე თითონ არ აგიხსნი,
რას ვაკეთებ, რას ვშვრებიო;

ზეცის ტრფობამ აღმამალლა,
ცაშიც იმან ამზვირთაო,
რომ მე შენი გუშაგობა
და ამაგი მეტვირთაო;

აბა მითხარ, როცა გვალვა
 გადაგიწვავს ზურმუხტ გულსო,
 ვინ გიგზავნის, თუ არა — მე —
 გიგმაყ წყარო — ნაკადულისო;
 გაოფლილ მკერდს გრილი სუნთქვით
 ვინ გიშრობს, ვინ გიაშბესო,
 ვინ მოგასმენს ლურჯ ტყის შრიალს,
 და ფრთოსანთა წარმტაც ხმებსო;
 ვინ გაშორებს მძაფრ ქარიშხალს,
 უფსკრულიდან ამომსკდარსო,
 ვინ გიკურნავს ადამის ძეთ
 შენს კალთებზე შრომით მკვდარსო;
 ვინ გიგზავნის ფრთა ცქვიტ ნიავს,
 ზღაპრით სმენას რო გიჭკობსო,
 ვინ გაუწყებს მზის ამოსვლას,
 ხვაშიადს ვინ გიამბობსო;
 ვინ გაუწყებს... მაგრამ კმარა,
 ვგონებ აწი მიხვდებიო,
 რომ გუშაგი, მოკეთე ვართ
 ბარის, მუდამ, ჩვენ მთებიო.

ი. სიხარულიძე.

შოგის წინა ლამეს.

უა ღამე ახლოვდებოდა... მთელი სოფელი სიბნელით იყო მოცული. მხოლოდ ერთს განცალკევებულათ მდგომ პატარა ქოხში, იქ, ქუჩის განაპირას, კიდევ მოსჩანდა მკრთალი სინათლე. ქონის პატარა სანთელი ენთო იმ ქოხში... და ეს პატარა სანთელი მარტოდ-მარტო ებრძოდა შავს წყვე-

დიადს. მაგრამ აი იმან ვერ შესძლო უთანასწორო ბრძოლა და ეხლა ოდნავ-ლა ბეუტავს... ოქროს-ფეროვანი ალი მისი თრთის და კანკალებს... ოთახში ავთამყოფი იწვა და სიკვდილის ბრკალებს ებრძოდა... სიკვდილი-კი თავისი ბასრი ცელით თავს დასტრიალებდა საცოდავ ქალს და სულს უზუთავდა... ავადმყოფის საწოლთან მაგიდა იდგა, რომლის წინ იჯდა ფერწასული, გამხდარი რვა წლის ბავში, და დაღონებული ცას შესცქეროდა... ხელები მაგიდაზე დაეხრინა... გაუნძრევლათ იჯდა, გაჩუმებული, თითქოს ქანდაკებაო... მხოლოდ მაშინ, როდესაც ავთამყოფი დრო გამოშვებით დაიკვნესებდა, მაშინ ბავში იქითმით ბრუნებდა თავის გამხდარს, მაგრამ ღამაჲ სახეს და ნაზის ხმით ეკითხებოდა:

— დედი, ძალიან გტკივა.

— ოჰ, ძალიან.

ბიჭიკო-კი ნაზად უსვამდა ხელს სახეზე და ეუბნებოდა:

— ნუ გეშინიან დედი, მორჩები და ტკივილიც გაივლის.

ამის შემდეგ ის კვლავ მოიბრუნებდა ხოლმე პირს და კვლავ ცას შესცქეროდა... ცაზე ვარსკვლავნი ბრკყვიალებდნენ, კამ-

ქართული
ენების
საქართველო

კამებდენ, თითქოს მას უცინოდენო... ბავში უმხერდა ისეთ და თვალს ველარ აშორებდა... იმისთვის ხომ ესენი ვარსკვლავნი არ იყვენ... არა... მშვენიერი სათამაშოები, რომელნიც ესე უყვართ. პატარა ბავშვებს... ერთი ვარსკვლავი შეინძრა, გაგორდა და, რა დასტოვა ოქროს კვალი ცის კაბადონზე, ცას მოსწყდა და ლამის წყვდიადში გაჰქრა, მიიმალა. ბავშვა შეხედა, თითქოს თავის დღეში არ ენახაო ამისთანა სურათი და სიამოვნების ნიშნად გაილიმა...

— სწორედ ეხლა! — წაიჩურჩულა იმან...

ის ფიქრობდა, რომ ეხლა სხვა ვარსკვლავებიც მოსწყდებიან ცას და მაშინ მოხდება ის, რაც მას სრულიადაც არ უნახავს, გაილიმა იმიტომ, რომ დილით ის ელაპარაკებოდა თავის სკოლის ამხანაგებს, და ერთმა მათგანმა უთხრა, „ყოველთვის შუალამისას, ქრისტეს შობის წინა დღეს, ცა გაიხსნება... სანამდი ცა კვლავ შეიკვრება, უნდა ისურვო რამე და ეს სურვილი უსათუოდ ასრულდება“. ყველა ბავშვები აპირებდნენ შუა-ლამის მოცდას...

— მე ოქროს ცხენს ვისურვებ, თქვა ერთმა.

— მე მეფის ტანისამოს.

— მე კი ეტლს.

— მე ხმაღს მარგალიტით მოჭედოდა.

მხოლოდ პატარა ბიჭიკო იდგა გაჩუმებული.

— შენ რაღას ისურვებ, კითხეს მეგობრებმა.

— მე .. მე მინდა, რომ დედა ჩემი კარგათ გახდეს...

იმას მართლაც და არ ჰქონდა იმაზე უძლიერესი სურვილი.

საცოდავი დედა! ორი თვეა ლოგინად არის ჩავარდნილი, იტანჯება და არაფერს ჰყავს იმას მომვლელი, ყური უგდოს, წყულულები დაუამოს, დაამშვიდოს, პატარა ბიჭუკელას გარდა; მხოლოდ მეზობელი ქალი, ანა, მოდიოდა ყოველ-დღე და საჭმელიც მოჰქონდა... ბავში გაჩუმებული ზის მაგიდასთან, ცას შესცქერის, შესტრფის, უცდის, როდის გაიხსნება... ხვალ შობაა ქრისტესი და დღეს შუა ღამე, რომ დადგება უნდა უსათუოდ გაიხსნას... თან ჰფიქრობდა, როგორის სიტყვებით გამოეთქვა თავის გულის წადილი, სურვილი... ჩქარა უნდა სთქვას, თორემ ცა მაშინაოვე შეიკვრის...

— ღმერთო მოარჩინე დედა-ჩემი... აი ასე იტყვის... მაშინ რასაკვირველია, ღმერთს შეეცოდება, არ მოუწდება ბიჭიკოს ობლათ დარჩენა და მოარჩენს საცოდავ დედას... დედაც ლოგინიდან წამოდგება... ასეთი სევდით მოცული და მოწყენილი კი არ იქნება... არა... მხიარული ძალიან მხიარული! ხელში აიყვანს თავის ბიჭუკელას, მოუაღერებს თავის პატარას და სიმღერასაც, ტკბილ, შეუღარებელ სიმღერასაც უმღერს.

დედა, როგორც წინად, შეუკერავს იმას ლამაზს ტანისამოსს რომ ისე დაფლეთილი და დაგლეჯილი აღარ იაროს, როგორც ეხლა დადის.

— დედი, ნაზის ხმით დაუძახა პატარამ...

— რა გინდა, შვილო?

— მალე, სულ მალე მოარჩები დედი,— სთქვა ბიჭუკელამ, რაღაც მორიდებით, მაგრამ ის კი აღარ უთქვამს თუ ვისი წყალობით მოარჩება, უნდოდა ჯერ ღმერთისთვის ეთხოვნა დედის მოარჩენა და ხვალ როცა დედა უკვე ჯანსაღი და მხიარული გაიღვიძებდა, მაშინ უამბობდა ის, თუ როგორ უცდიდა ცის გახსნას; უცდიდა მოუთმენლათ, და როგორის სიტყვებით შესთხოვდა ღმერთს დედის მოარჩენას...

სანთელი უკანასკნელათ შეგებოდა ღამის წყვილადს და ჩაქრა. ოთახში სიბნელე დამყარდა... პატარას ჯერ შეეშინდა, მაგრამ მაშინათვე ფანჯრისკენ მობრუნდა და ცას დაუწყო ცქერა.

— აი კიდევ მოსწყდა რამდენიმე ვარსკვლავი — ეხლა ცა გაიხსნება... წაიჩურჩულა ბიჭმა. უცდიდა, უცდიდა მოუთმენლად მოსწყდებიან თუ არა სხვა ვარსკვლავებიც... ისინი კი კვლავ კამკამებდნენ, ცელქობდნენ, იცინოდნენ...

— ღმერთო მოარჩინე დედა-ჩემი — კვლავ გაიმეორა, პატარამ ლოცვა, რომ არ დავიწყებოდა...

— დაიძინე! — ნელის ხმით თქვა ავადმყოფმა, რა შეატყო, რომ პატარას ჯერ არ სძინავს.

— შენ დაიძინე დედა, და მერე მეც...! მიუგო იმან.

კარში ვილაცამ დაუსტვინა... ეს ღამის დარაჯი იყო, მეორე დარაჯს ხმას აძლევდა... მეორემაც სტვენით უპასუხა... მერე კვლავ სიჩუმე ჩამოვარდა.

— ეხლა მალე გაიხსნება' -- წამოიძახა პატარამ და კვლავ თავისი ლოცვა გაიმეორა, თავი დაუშვიმდა და ძირს მიიწვედა... თვალებს კი ძლივს ახელდა: „ღმერთო მოარჩინე დედა-ჩემი... ჩურჩულებდა ის, თითქოს ვაკვეთილს ზეპირობდაო... თავი კი მძიმედ ქონდა.

უცებ ცაზე ვარსკვლავები გაპქრენ... თითქოს შავი საბანი გადაეფარათო... შორს-კი სინათლე მოსჩანდა, დიადი სინათლე და რაც უფრო ახლო მოდიოდა ეს სინათლე, მისი სიდიადე უფრო ნათლად სჩანდა... დაბნელებულ ოთახშიაც წემოიხედა და გაანათა ოთახი... ერთბაშად ისეთმა ბრჭყვიალა სხივმა გაისრიალა რომ, ბავშვს თვალები დაუბრმავე... „ცა გაიხსნა!“ გაიფიქრა ბავშვმა და ხმა-მალღოდ წარმოსთქვა ზეპირად ნასწავლი სიტყვები. „ღმერთო! შენ მოარჩინე დედა-ჩემი“... ეს რომ თქვა სინათლე გაქრა და სოფელი ისევ სიბნელეში მოიცვა... ეხლა ბავშვმა ნათლად დაინახა, თუ როგორ ადგა დედა საწოლიდან, როგორ მიუახლოვდა იმას, მოეხვია და აკოცა... ის ისეთი მშვენიერი იყო, ჯანსაღი, როგორც წინათ... პატარამ სიხარულისაგან წამოიყვია და გულში მაგრათ. მაგრად ჩაიკრა თავისი დედილო... დედა მოეხვია ბიჭიკოს და კოცნა დიუწყო... ეს კოცნა ისეთი სასიამოვნო იყო მისთვის ისეთი... ბიჭუკელაც ეხვეოდა დედას და ტკბილს ამბორს, ტკბილის ამბორითვე უპასუხებდა...

დიადი ხნის გათენებული იყო უკვე, როცა პატარამ გამოიღვიძა. თვალები გააქყიტა და გარეშემო ცქერა დაიწყო... მოაგონდა ის სინათლე, ლოცვა... ადგა პატარა ლოგინიდან და დედის საწოლს შეხედა. „იქნება დედა უკვი ადგა?“ თქვა ბავშვმა და მიუახლოვდა საწოლს. დედა-კი ფერ-წასული, ყვირთელი იწვა ლოგინში და აღარც სუნთქავდა... ბავშვს სურდა გაეგო, ადგება თუ არა დედა, მოეხვევა თუ არა თავის ბიჭუკელას... უსათუოდ ეგრე მოხდებოდა, უსათუოდ... იმან რომ ცის შეკვრამდის გამოაცხადა თავისი სურვილი.

— დედა? — დაიძახა ბავშვმა ნელის ხმით...

პასუხი არაა.

— დედა!

კვლავ სიჩუმე.

— სძინავს. თქვა თავისთვის პატარამ. ბავში მოშორდა საწოლს და უცდიდა, როდის გაიღვიძებდა დედა.

მეზობელი ანაც მოვიდა... ოთახში როცა შემოდიოდა. ბავშვა თითი ტუჩზე მიიღო და თქვა:

— ჩუმი! დედას ძნავს!

ანა გაჩერდა და შეხედა ავთიმყოფს. მერე საჩქაროთ მიიბინა იმასთან და მაჯა გაუსინჯა. ზელი ცივი ქობდა. ანას თვალები ცრემლებით ავესო... დაკვილება უნდოდა, მაგრამ მოაგონდა პატარა და თავი შეიკავა.

— სძინავს? — თქვა ანამ, მობრუნდა ბავშვისკენ და ხელი მოკიდა. — წამოდი ჩემთან, ბიჭუკელო, სანამ გაიღვიძებს დედა.

პატარას გაყოლა არ უნდოდა... ის იდგა და რაღაცას ფიქრობდა...

— წავიდეთ! თქვა ბავშვა ცოტა ხნის ფიქრის შემდეგ, — მაგრამ ნელ-ნელა გავიდეთ, დედა არ გავაღვიძოთ... თითის წვერებზე დაბჯენილი მოშორდა საწოლს. მიუახლოვდა თუ არა კარებს, კვლავ მობრუნდა, წამოვიდა საწოლისკენ და ფრთხილათ ეამბორა გაციებულ ხელს...

— იძინე დედა ტკბილათ... მე შენ არ გაგაღვიძებ...
(სერბიული)

ირაკლი ფერაძე.

ქურდის დედა.

თელი ენკენისთვე ჟინელლიანი იყო, ამის გამო კაკლების ბერტყვა გვიანდებოდა და ძალზედ შემოსული კაკალი, ოდნავ ქარის ამოსისინებაზედ, ძირსა სცვივოდა, ბებერი მებაღე შიო გაუთენებლივ დგებოდა, „ნაქარის“ ასაკრეფათ და თუმცა თავით-ფეხამდე სველდებოდა ზემოდან წვიმით და ქვემოდან კაკლებ ქვეშ ბალახში ბოტიალით, მაინც ბროლივით დაქროლილ კაკლებს არავის მოსაპარათ არ უშვებდა და მუყაითათ. ჰკრეფავდა.

ერთ დილას, როდესაც წვიმა უფრო ძრიელ უშხაპუნებდა შიო მებაღის პაწაწინა ფანჯრის შუშას და თან ქარის მძლავრი გრიალი აზრიალებდა ქოხის სახურავს, შიომ ველარ გაბედა აღრიანად კაკლების ასაკრეფათ გასვლა და დარდიანად ვიწვიშობდა:—რამდენი ეყრება, რამდენი! ვინ იცის სოფლის გოგო-ბიჭები კიდეც ჰკრეფენ და მე კი მუხლები აღარ მომდევს რო გავიდე. ეჰ, ეჰ! ცუდია. დავრდომილება, სიბერე... მაგრამ როგორც იქნება უნდა გავიდე.

შიომ თავზედ გრძელ ბალნიანი ქუდი ჩამოიფხატა; ტანზედ თავის დაძმძილი რუსული ფარაჯა წამოისხა, ცალ ხელში დიდი კეტი აიღო, მეორეში კალათი და კაკლებისკენ იბრუნა პირი. ოჰ, რა ლამაზები იყვნენ ამ წვიმიან-ღრუბლიან ამინდშიც შიოს ახოვანი კაკლის ხეები! რა მედიდურათ და ამაყათ გადმოყურებდნენ წინ გაშლილ ვენახს და ლამაზ არე-მარეს და რა ძრიელ უყვარდა ბებერ შიოს ეს კაკლებიცა და მათ

გარეშემო მიდამოც თავისი ხასხასი მწვანით, მწვანე ხავერდის მაგვარ ხალიჩით, რომელზედაც თითოეული კაკალი თვალსაჩინოთ გამოიყურებოდა და ამის სიბერის გამოისობით დანისლულ თვალებსაც არ ემალებოდა ასაკრეფათ.

შიომ ბერ-კეტი ერთ ერთ ხეს მიაყუდა და ის იყო უნდა ჩამჯდარიყო კაკლის საკრეფათ, რომ მეორე კაკლის ქვეშ კაკლით სავეს კალათი დაინახა, ჩილინგდრიანთ ვანუას ეს სავეს კალათი აქ მიედგა და თითონ კიდევ ჯიბე-უბეს ივსებდა წუხანდელ ქარიშხალისაგან ნაბერტყ კროლა კაკლებით.

შიო ნელა-ნელა მიეპარა სავეს კალათს და ის იყო ხელი უნდა დაეგლო ასაღებათ, რომ ვანუამ დაინახა, აფთარივით დაეცა მოხუცს, ხელი ჰკრა და სველ ბალახებზედ წააქცია და სავეს კალათით ხელში, ღობეს თავს გადაეგლო და მიიშალა.

— ოჰ, ოჰ! შე არამზადავ, წუწყის შვილო! ბუტბუტებდა მთლად გაწყუმპლული შიო და თან დათხუნულ ხელებს ფარაჯის კალთებზედ იწმინდავდა. — ქურდობაზედ დაგიჭირე და კიდევაც შენ დამჯაბნე! დაიცა, დაიცა! მე გიჩვენებ შენ სეირს, ყაჩაღთ გაჩენილო, უსაქმურო მაიმუნო!

ვანო კი დაკროლილის კაკლით სავეს კალათით შინ შოუვარდა თავის დედას, საჩქაროთ მიაძახა: — დამძალე, ჩქარა დამძალე, თორე შიო მებაღე უკან მომდევს!

— უკან მოგდევს? ვითომ რას წაიღებს! „ნაქარს“ ვინც მიასწრებს იმისია. აბა ხმა გაგცეს! შენ ფიქრი ნუ გაქვს, არხეინათ იყავ. მოვიდეს, მე ვიცი ჩემგან რა პასუხსაც მიიღებს.

უთუოთ ეს ჩვეულება „ნაქარის“ შესახებ შიომაც კარგად იცოდა, თან აშარი მართას ხასიათიც გაგონილი ჰქონდა და ქურდს აღარ გამოეკიდა.

ღარი კი ისევ საშინელი იდგა, წვიმდა და წვიმდა განუყრელათ და კაკალი ტყუილა უბრალოთ იბნეოდა. სველ ხეზედ ასვლას ვერავინ ბედავდა, აბა თითონ უკვე წელში მოხრილი შიო ხომ არ ავიდოდა. ხელის მოქნევას მძლავრი მარჯვენა უნდა და გამჭრიახი თვალი, მსხმოიარე ტოტების გასალახავათ.

მეორე დილას შიო ადრე ადგა და თავის ბერ-კეტით და კალათით კაკლებისკენ გაემგზავრა, მაგრამ ვანუას დაესწრო მოხუცისთვის და ის უკვე გატენილი უბეგბით ღობეზედ იდგა

გადასახტომათ და აქედან ბებერს დასცინოდა: — დაიგვიანე, ბატონო შიო, დაიგვიანე! დაკროლილები უკვე ჩემ უბეში აღაგია და შენ ჩენჩოებით ისაუზმეო და გაჰყურცხლა.

შიოს სიანჩხლე ახრჩობდა, მზად იყო თავხედი ბიჭი შუაზედ გაეგლიჯა, მაგრამ რას გააწყობდა, სამოცი წლის კაცი ბაღლს როგორ აუჩივლდე, ბუტბუტებდა შიო და სახლში კვლავ ცარიელი ბრუნდებოდა.

მესამე დღეს შიო ღამიანათ აღგა და კაკლებ ქვეშ დაიშალა, უფრო დიდ და ფესვ განიერ კაკლის ხეს ამოეფარა და კეტით ხელში იწყო ქურდის ზვერა.

აი ინათლა თუ არა, ჩილინგდრიანთ ვანუა შალვარ დაკარწახებული, წელზედ დიდ პარკ ჩამოკიდებული, ლობიდან გადმოხტა და ძირს გაფენილ კაკალს ხტუნვა-ხტუნვით და ლილინით დაუწყო კრეფა, მერე ველარ მოითმინა, ძირს დაჯდა, კაკალი გატეხა და რძიანი ნიგვზით პირი გამოიმსო. შიომ დრო იგდო, მიეპარა და კისერში ხელი წაავლო: — აი შე ძაღლო, შე ავაზაკო შენა! აბა ახლა უყურე შენ სეირს და მართლაც ცუდი დღე დააყარა დაუპატიჟებელ და თავხედ სტუმარს: ყურები ძაღზედ დაუსრისა, კისერში რამდენჯერმე მუჯლოფგუნი წაჰკრა, პარკი და აკრეფილი კაკალი წაართვა და შინ ღრიალით გაისტუმრა. — წადი და სადაც შენი სთქვა, ჩემიც იქ უამბეო.

— აი შე ბებერო ქოფაკო, შე ავო სულო, უღმერთო ადამიანო! როგორ ხელი არ გაგინმა რომ ჩემ ობოლს ყურები და თმები დააგლიჯე! საშინელის წიოკობით მოეჭრა შიოს ვანუას დედა, მართა და გააფთრებული კრუხივით მზათ იყო თავს დასცემოდა და თვალები დაეჩიჩნა მებაღისათვის. შიო მრისხანეთ იყო თავის კომბალზედ დაბჯენილი და პასუხს არ აძლევდა გაანჩხლებულ დედაკაცს, მართამ თავის გულის წყრომა მარტო წყევლა-კრულვით დაასრულა და გაბრუნდა. ვანუა იქვე ბაღის ლობის ძირას იჯდა და თავის დედის გამოქომაგებას ყურს უგდებდა და წაქეზებული კვლავ კაკლების ასაკრეფათ ემზადებოდა და შიოს შორიდან ნიშნს უგებდა: — მოიცა ხეალ როგორ თვალები დაგიყენო, ახლა ზედაც ავალ და ისე მოვკრეფ და აბა თუ ბიჭი ხარ და ზემოთაც ამომყევი!

და ასე მთელი ერთი კვირა გასტანა ამ მებაღეს ქურდის უკან დევნამ, მოთმინების საზღვარი აუფსო და ბერიკაცის მრისხანებამ საშინელი გადაწყვეტილება მიიღო:—თუ შიში არ მიგეცი სულ თავზედ დამასხდებიან, ბუტბუტებდა შიო და თან კედლიდან თავის ძველის-ძველ კაიან თოფს იღებდა; დიდი ხნის უხმარებელი, დაქანგებული გაწმინდა, გაჰფერა, საპირის წაშლეს თოფის წამალი დააყარა, ფალიაზედ ორიოდ საფანტი ჩაღო და კაჟი ფეხზედ დააყენა.

— დაიცადე, არამზადავ, თუ დედაშენი შენზედ არ ავატირო და კაცი არ ვყოფილვარ. და შიო მებაღე არა მრქმევია! და ასე შეიარაღებული მეორე დილას საბრძოლველათ გავიდა. ვანო უკვე დატვირთული იყო და გაქცევის მაგივრათ კვლავ განგებ შედგა ღობეზედ და კვლავ ლაზღანდარობა დაიწყო. შიომ ცალ მუხლზედ დაიჩოქა, უკან მოფარებული თოფი წინ წამოიღო და თვალის დახამხამების უმაღლეს თოფმა ჰახანი მოიღო. ვანუა მოსხლეტით ღობეს იქით გადავარდა და წივილ-კივილი დაიწყო:—ვაიმე ფეხი, ფეხი მომწყვია ამ ურჯულომ, ფეხი, დედილო, დედილო მიშველე!

შიომ კარგად იცოდა, რომ მარტო თოფის წამლით გატენილი თოფი დიდს ვნებას არ მიაყენებდა ქურდ-ბაცაცა ვანუს და არზენად გადასძახა:—დეე, ქურდის დედამაც გაიგოს, რომ ცუდკაცობაზედ შვილის გახელება დაუსჯელათ არ დარჩებაო და იტიროს...

—

აი წელსაც ენკენისთვის დღეებია, მაგრამ მშვენიერი ბრწყინვალე მზით არის გაჩაღებული არე-მარე. შიოს კაკლები ჩვეულებრივ მედიდურათ სდგანან ხეებზედ და გარეშემოს ამაყად გადმოჰყურებენ, ახლო-მახლო მორაქავე წისკვილის რუღულუნ-ჩუხჩუხით ჩაუბრის იმ სერს, რომელზედაც კაკლები სდგანან და თავისის ჰარმონიით სრულს ჰყოფს იმ შემოდგომის საოცნებო სურათს. შიოც კარგ გუნებაზეა, ნაყოფით დატვირთული ხეები გულის უხარებენ მოხუცს. ის პირზედ ღიმილით უზის ხეების მოახლოვებით აგუზგუზებულ ცეცხლს და სართვლო სადილს ამზადებს, ზედადგარზე დიდის ქვაბით თხის ზორცი იხარშება და შიო ყვითელ კომშს სოლის იმის შესაზავებლათ. სამწვადეებს ჯოხის შამფურებზედ აგებს, არყის

ბოთლებს თივის ბულოლში აფარებს, რომ კაკლის ბერტყის გათავებამდე არავინ ამოუწუწნოს.

„მბერტყავი უზმოთ უნდა გავიდეს ხეზედ, რომ არ დამძიმდეს და თავს-ბრუ არ დაესხას, მუშაობის შემდეგ კი ღმერთი ყველაფერს შეარგებს ფიქრობს ის თავის გულში და თან ცალ თვალს მკრეფავენს არ აშორებს. — ჯერ აკრიფონ, ხვავი დააყენონ და მერე ყველას მე თითონ გაუნაწილებ გასამრჯელოთ.

მეზობელი დედაკაცები, თავიანთი გოგო-ბიჭებით სიცილ-ხარხარით და ლაზღანდარობით ჰკრეფენ დაკროლილ კაკალს, რომელიც სეტყვასავით ჩამოდის და ხავერდით გაშლილ მწვანეზედ მარგალიტივით იფინება.

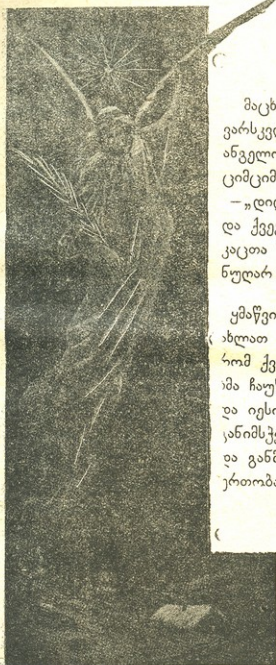
გამოცდილი კაკლის მბერტყავეები გაიდა, სისია, ლიამივით იქნევენ ხელს და ჰპარსავენ კაკალს, როგორც ნაყოფს ისე იმის ტურფა მწვანე სამოსს.

მეზობელ ვენახში მართა ყუდროზედ ზის და თავისი ძვირფასი ვანუას თავი კალთაში უდევს. არც დედა და არც შვილი ხმას არ იღებს. ორთავეს თვალ-წინ უდგათ შარშანდელი კაკლის ქურდობის ამბავი და ოხრავენ. მეტადრე მართაა გამშრალი. — მას აქეთ „ქურდის დედას“ მეძახიან, ფიქრობს ის — მთელი მეზობლობა იქ არის და მეკი მათში ვერ გამოიჩნდები... ვანუასაც დალი აზის!.. მარცხენა ფეხს მიათრევს.

შიოს ბაღიდან მხიარული ჟრიაბული ისმის, ჰაერში მწვადების სუნი ტრიალებს, რთვლის შემდეგ სადილისთვის ემზადებიან და შიო ციბრუტივით ტრიალებს.

ექ. გაბაშვილისა.

შოგა

მაცხოვარი დაიბადა!
ვარსკვლავები ზარსა რეკენ,
ანგელოზნი ნავარდობენ,
ციმციმობენ და გალობენ;
— „დიდება მაღალთა შინა,
და ქვეყანასა მშვიდობა,
კაცთა შორის სათნოება,
ნულარ იყოს შური მტრობა!“

ყმაწვილებო! ჩვენც ვევედროთ
ახლათ შობილს იესო ყრმასა,
რომ ქვეყანა დაამშვიდოს,
იმა ჩაუწყდეს ზარბაზანსა.
და იესოს სწავლით ტკბილით
ჯანმსჯელობს ზალხის გული
და განმტკიცდეს ქვეყანაზედ
ერთობა და სიყვარული.

ბაგრატ ბეთანელი.

მ გ ლ ე ბ ი.

იქ ჭაჭა მოხმარა და ია ჯურჯი.
ჰინე.

თელი კვირა ასე გრძელდებოდა. თითქმის მუდამ დღე სადმე უსაფრ-
დებოდნენ და თოფს ესროდნენ. გამხმრები, გვერდებ შეცვივულნი და თვალეზ დაყმენდილნი თეთრ ველზედ აჩრდილთა მგზავსად განუწყვეტლივ და უაზროთ დაძრწოდნენ.

მონადირენი კი გულმოდგინეთ ყარაულობდნენ და მუყაითად თოფს ესროდნენ. მგლები დღისით სადმე ბუჩქებს ქვეშ თავს აფარებდნენ, დაჭრილ ადგილებს ილოკავდნენ და მეტი შიმშილით სლოკინებდნენ. საღამო ჟამზედ კი რამდენიმე ერთად შეყრილნი წეროებივით გამწკვრივდებოდნენ და დაუსრულებელ მინდორთა შორის უთავ-ბოლოდ დაყიალებდნენ.

მგლები მუდამ ჰორიზონტისკენ მიილტოდნენ, სადაც ცა სპეტაკ თოვლს თითქოს რაღაც ბოროტებით ჩამოსწოლოდა, მაგრამ მათ მიახლოვებაზედ ის უფრო სადღაც შორით გაურბოდა და მით მშვიერთ და დაღლილთ უფრო მიუწვდომლათ და ბოროტათ ეჩვენებოდათ.

სიჩუმე და მოწყენილობა სუფევდა მინდვრათ.

მგლები ხანდახან შესდგებოდნენ. ყველა ერთად გროვდებოდნენ და გრძლაუ, საზარლათ ყმუოდნენ. სევდით საფხე მათი ყმუილი მხოლოდ ერთი ვერსის მანძილზედ უღრნოდ ჰქრებოდა, რადგან მათ არ შესწევდათ ისეთი ძალა, რომ ზეცისთვის ხმა მიეწვდინათ და იქიდან ქვეყნისათვის ემცნოთ ჭარამი თავიანთ წყლულზედ, სიცივეზედ და შიმშილზედ.

სპეტაკი თოვლი მათ მინდვრათ ჩუმად და გულ-გრილათ ყურს უგდებდა მხოლოდ ძირს, სოფლათ თავლაში მათ ხმა-

ზედ ცხენები ზოგჯერ ფრთხვებოდნენ, მათი პატრონები ილან-
ძლებოდნენ და წკებლას უშხუვლებდნენ.

II

სალამო იყო. საშინელი ქარი ჰქროდა და ციოდა. თოვ-
ლი ოდნავ შეყინულიყო და მგლების ფეხთა ქვეშ ხრახუნი
გაუდიოდა. მსუბუქი და გაყინული ნამქერი მათ წინ ზოგჯერ
კვამლივით იხლანებოდა და დაცინვით თავ-პირზედ ეყრებო-
დათ. არა თოვდა და არც ძალიან ბნელოდა, რადგან მთვარე
ღრუბლებთა შორის მაინც მოსჩანდა.

როგორც ყოველთვის მგლები ისევ წეროვებით ჩამწყვრი-
ვებულნი მიძრწოდნენ; წინ საფანტისაგან ფეხ დაშვებული და
დაღვრემილი მოხუცი მოუძღვოდათ. დანარჩენნი დაღრეჯილ-
ნი და დაფლეთილნი მწყვრივით ერთი-ერთმანეთის კვალს მოჰ-
ყვებოდნენ, რომ შეყინული თოვლის გაკვლევიტ ფეხები აღარ
სტკენოდათ.

ფერ მიხდილი, ვრცელი მინდვრები და მოჩვენებასავით
წამომდგარი შავი ბუჩქები, რომელთა შორის ქარი ისე თავი-
სუფლათ დათარეშებდა, ჩუმათ სადღაც მისკურავდნენ. ბუჩ-
ქები განმარტოვებით სიბნელეში უცებ ისე იზრდებოდნენ,
თითქოს უნდა დაედევნონ და თავს დაეცნენო. მგლები ში-
შით იკუმშებოდნენ და ყველა მათგანი იმ წამს მხოლოდ ამას
ჰფიქრობდნენ: „ოღონდ აქედან გავახწიო და ესენი კი თუ
გინდ გასწყდნენო“.

ცოტა ხნის შემდეგ ბოსტნის გადავლის დროს მგლები
თოვლში ჩაფლულ საფრთხობელას წამოადგნენ.

ყველამ უკან დაიხია, ფეხ დაშვებულ მოხუცს ზედ გა-
დაახტნენ და აქეთ-იქით გაიფანტნენ. ჯოხზედ დახვეულ შე-
ყინულ ძონძებს ღამის წყვილადში ფხაკა-ფხუკი გაუდიოდათ.

როცა მგლები ისევ შეგროვდნენ, ერთი მათგანი, ყვე-
ლაზედ უფრო მაღალი და გამხმარი, სახე დაბრეცილი, ტუჩ-
დაშვებული და შიშისაგან თვალეხ დაეღმებული უცებ თოვლ-
ში უღონოდ ჩაჯდა:

— ველარ წამოვალ, კბილების კრეკით წარმოსთქვა მან.

— ველარ წამოვალ, გარშემო თოვლი სუღარასა ჰგავს..
ეს სიკვდილია, მხოლოდ სიკვდილი, წარმოსთქვა კიდევ მან,
თოვლზედ თავი მიდო და გაინაბა, თითქოს ყური დაუგდოვო.

დანარჩენნი კი მიძრწოდნენ წინ, ზოგი მათგანი, თუმცა ლონიერნი, მაგრამ შიშისგან აკანკალებულები თოვლზედ დარჩენილ ამხანაგს ზიზლით თვალს არიდებდნენ და წინისკენ ესწრაფოდნენ. ის კი თოვლში იჯდა და ჩუმად გაიძახოდა:

— გარშემო მხოლოდ თეთრია, სუდარასა ჰგავს აქაურობა.

როდესაც მგლებმა დაუსრულებელ სერს აახწიეს ქარმა უფრო მკაცრათ დაჰბერა და ყურთ რაღაცა საშინელი ჩასწივლა. მგლები მოიკუშნენ და შესდგნენ...

ღრუბლებიდან მთვარე გამოჩნდა, უფერულათ და უსიცოცხლოთ გამოაშუქა და მისკენ მიმცურავ ღრუბლებისაკენ ისევ გაეშურა. დაბლობიდან სოფელი წერტილივით მოსჩანდა აქა იქიდან ცეცხლის შუქი გამოკრთოდა. მგლებმა ცხვრების, ღორების და ძროხების სუნი აიღეს და უარესათ გაბოროტებულნი ხარბათ სუნთქავდნენ.

— იქ წავიდეთ, იქ! სულ ერთია!.. კბილების კრაქუნით გაიძახოდნენ ახალ-გაზრდანი და ჟინისაგან გაგანიერებულ ცხვირის ნესტოებს აცახცახებდნენ.

მაგრამ კოჭლი მოხუცი ნებას არ დაჰყვა.

იქიდან მათ ზევეებს გზა აუქციეს, ღელეს გავიდნენ და ქარს პირდაპირ შეეყარნენ. ორი უკანასკნელნი დიდხანს კიდევ იხედებოდნენ, სოფლიდან გამოჩქრთალ შუქს გაჰყურებდნენ და თან კბილებს აკრაქუნებდნენ.

— უ... უ... შეჩვენებულეზო, გაჰყმოოდნენ ისინი. უ... უ... შეჩვენებულეზო!

III

მგლები დინჯათ მიაბიჯებდნენ. უსიცოცხლო მინდორი მკრთალი თვალებით შესცქეროდა მათ; ზემოდ ოდნავ რაღაცა ბრწყინავდა, ძირს გესლიანათ ხნული შხუოდა და გარშემო ყველაფერი ისეთი სახით იცქირებოდა, თითქოს იმას ღაღადებდა, რომ იქილდან არავის გაქცევა, არასოდეს არ იქნებოდა, მხოლოდ უნდა წყნარათ, მკვდარივით გატვრენილიყო და ყური ეგდო...

მგლები მხოლოდ ეხლა მიხვდნენ, რომ ჩამორჩენილი ამხანაგი მართალი იყო, რომ თეთრ უდაბნოს ქეშმარიტათ სძულდა ისინი, სძულდა მათი სიცოცხლე. მათი უაზრო წან-

წალი. ისინი გრძნობდნენ, რომ ის სივრცე დაღუპავდა, ის დამარხავდა მათ, რომელიც ისე დაუსრულებლათ გაწოლილიყო. უიმედობა იცავდა მათ, მოთმინება ეკარგებოდათ.

— სად მიგყევართ, სად! — ეკითხებოდნენ ისინი მოხუცს — იცი კი განა შენ გზა და კვალი?! გაგვიყვან სადმე? — მოხუცი სდუმდა. მხოლოდ როცა ყველაზედ უფრო ახალ-გაზრდა და სულელი მეტის მეტათ ჩამოაცივდა, მან მოიხედა, გაბოროტებით მივარდა და ფაფართან, პასუხის ნაცვლად უკბინა.

მგელმა შეპლმუვლა, განზედ გავარდა და სიმწარით ფხვიერ თოვლში გაწვა.

რამდენჯერმე კიდევ მოხდა მაგვარი მკაცრი და უაზრო ჩხუბი. ერთხელ უკანასკნელი ორი ჩამორჩნენ, რადგან მათ ის ეზმანათ, რომ იქვე გაწოლა და სიკვდილი ყველასა სჯობდა. სიკვდილის წინ ერთხელ კიდევ გრძლად გაღმუვლეს, არც მარცხსაზრელი ხვით გაავსეს და როდესაც შორს გაიხედეს და წინ წასულნი სიბნელეში ძაფის ოდნავ გამომკრთალნი დაინახეს, ცის ქვეშ მარტო განწირულებმა ისეთი შიში განიცადეს, რომ კბილებ დაღესილ და გაბოროტებულ ამხანაგებს ერთ წამში წამოეწივნენ.

IV

განთიადს საათ ნახევარი ღა უკლდა. მოხუც მგელს ბროვა შემოხვევოდა. საითაც უნდა მოეხედა. ყოველ მხარეს წამოგრძელებულ ცხვირებს და ანთებულ თვალებს ხედავდა. იგი გრძნობდა, რომ რაღაცა ბნელი ისე მჭიმედ, ჩამოსწოლოდა, რომ მისი ოდნავი განძრევა მტვრით აქცევედა და გასრესავდა.

— სადა ვართ, სად? უკანიდან დაკავებული და შით უფრო ბოროტებით აღსავსე წყნარი ხვით ვიღაცა ეკითხებოდა.

— როდის მივალწევთ რასმეს და სადმეს?

— ამხანაგებო, ვაიძახოდა მოხუცი ჩვენს გარშემო უსრულებელი შინდერებია, თავის დახწევა ეგრე აღვიღათ არ შეიძლება, ნუ თუ გგონიათ, რომ დასაღუბათ მიმყევხართ თქვენ და ჩემი თავიც? მართალია, დანამდვილებით არ ვიცი. საითკენ უნდა წავიდეთ, მაგრამ მითხარით, გზა კემწარითი რომელმა იცით?

ლაპარიკის დროს მოხუცი თრთოდა და მოუსვენრათ აქეთ-იქით იხედებოდა. პატივცემულ და გათეთრებულ მოხუცის კანკალი ყველაზედ მძიმეთ და უსიამოვნოთ მოქმედებდა.

— მაშ შენ არ იცი განა, როდესაც უნდა იცოდე? დაჰლმუვლა ისევ იმ გაბოროტებულმა ხმამ და სანამ მოხუცი პირს დააღებდა, მან ყელ ქვემოთ უცებ რაღაც მწარედ იგრძნო.... მის პირდაპირ ერთი ადლის მანძილზედ ბოროტებით აღსავსე თვალები აენთნენ და მიხვდა რომ იღუპებოდა. მახვილი და ბასრი კბილები ათასობით მიესივნენ, დაუწყეს გლეჯა, შიგნეულობას იბრუნებდნენ და ტყავს ნაქერ-ნაჭრათ ფლეთავდნენ. ყველა ერთად დაგორებულ გორგალივით შეიკუმშა, ერთი ძალით ამოძრავდა. შეწებული ხროვა ყბას მძლავრათ ამოძრავებდა, დრო და დრო თვალებს აბრიალებდა, იღრინებოდა და კბილებს აკრაჭუნებდა. ბოროტება და ნაღველი სუფევდა იმ ერთ ადგილს, რომელსაც ქარი ვერა ჰფანტავდა. ნამქერი ახლო თითქოს დაცინვით ზუზუნებდა, შორით მიჰქროდა და ფაფუკ ზეგვებს აყენებდა ბნელოდა...

ათი წამის შემდეგ ყველა დასრულდა... თოვლზე აქა-იქ ნაფლეთები ეყარა; სისხლის წვეთებს ოდნავ ორთქლი ასდიოდა, მაგრამ ისიც მალე წაიშალა. თოვლიდან მარტო კბილებ დაკრეკილი და ენა მოწენკილი მოხუცის თავი მოსჩანდა... უაზროთ გამომკრთალი მისი თვალები ნელ-ნელა იყინებოდა. მოქანცული მგელის ხროვა იმ ადგილს შორს გაურბოდა, სხვა და სხვა მხარეს იფანტებოდა, მაგრამ ისევ მალე გროვდებოდნენ, უკან იხედებოდნენ და წყნარათ წინ მიძრწოდნენ; მიდიოდნენ ნელა, თუმცა არც ერთს მათგანს არ ესმოდა საით და რისთვის. წინამძღოლის გამოხრულ ძელებს თითქოს რაღაცა დაჰფარებოდა და ხროვას შორს, ცივ სიბნელეში ერეკებოდა. ყველა ნიშნებს კი თოვლი სამუდამოთ შლიდა.

ორი ახალ გაზრდა მგელი ათი ნაბიჯის სიშორით თოვლში გაწვნენ და ღმუილს მოჰყვნენ. მათ სისხლის წვეთები პირზე ნემსებივით ეყინებოდათ, რადგან ისინი დასისხლიანებულ კბილებს არ ილოკავდნენ.

მათ ქარისაგან თოვლი სახეში ეყრებოდათ, მაგრამ მყუდროსკენ თავს არ იბრუნებდნენ... დანარჩენებიც გაფანტულნი

აქა-იქ გაწვენენ და ყმუილს მოჰყვენენ. ზოგი მათგანი ტოვებით ყმუოდა და თუ როგორმე ერთი მეორეს წააწყდებოდა, პირს არიდებდნენ და სხვა მხარეს იცქირებოდნენ.

მათი ყმუილი მრავალ მხრივ ისმოდა, მაგრამ ქარი და ცინვით და ბოროტებით აქეთ-იქით უგზო-უკვლოთ ჰფანტავდა. არა სჩანდა რა, მაგრამ ხმა კი მინდვრათ ისეთ ნაირათ ისმოდა, თითქოს მინდორი თვითონ კენესოდა.

(თარგმანი)

ცქვიტი.

რა უგალობა ბუღბუღმა.

როდღე ქალაქის მაგარ და ვიწრო საპყრობილეში დამწყვდეული იყო საბრალო ტუსალი.

ბოროტმა ადამიანებმა შებოქეს და ჩააგდეს ამ საპყრობილეში.

საპყრობილე ბნელი, ნოტიო და ცივი იყო, ტუსალს საწოლად მიუგდეს სველი თივა, ცალიერ პურზე და წყალზე ჰყავდათ. საბრალო დიდ ხანს იყო დამწყვდეული. მზე იშვიათათ შეაშუქებდა მის ვიწრო ფანჯარას, სუფთა ჰაერს სრულებით მოკლებული იყო. მუდამ გაფითრებული, ავითმყოფი და ნალღლიანი იყო. მშა-

რე ფიქრები ერთი მეორეზე უარესი ერეოდა თავში. აგონდებოდა თავისი ნათესავები, საყვარელი შვილები, ეგონა, რომ ყველამ მიივიწყა, მკვდარი ჰგონიათ, ნალღლით გაიძახოდა: ნეტა რა ზღება ჩემ სამშობლოში!

ერთხელ ის მიუახლოვდა სარკმელს, ზაფხულის მშვენიერი საღამო იდგა, ტყისკენ მზე ჩადიოდა, მთა-გორაკები მოწითანოთ განათებული იყვნენ. ხალხი ქუჩებში მიდი-მოდიოდა. საპყრობილე მღლობზე იდგა და იქიდან ადამიანები პატარებათ მოჩანდნენ. ტუსალი იქიდან მოჰყვა ყვირილს, მაგრამ მისი ხმა

არავის ესმოდა. ლურჯ ცაზე ფრინველები ნაფარდობდნენ. მის სარკმლის წინ არწივმა გაიჰქროლა.

— არწივო, არწივო! დაუყვირა ტუსაღმა — ჩამოჯექი ფანჯარაზე, მიახმე რა ხდება დედა-მიწაზე. იმდერე რამე!

— შენი ფანჯარა მე ვერ დამიტევს, უპასუხა არწივმა. — ვერ გაიმბობ, რაც ხდება დედამიწაზე, იმიტომ რომ ძირს იშვიათათ ჩადივარ. ბუდეს ვიკეთებ მაღალ კლდეებზე და მუხის ფულურობაში, სადაც ბოროტი კაცი ვერ მიწვდება და ვერ გამინადგურებს ბუდეს. მე ვერ ვიმღერებ, რადგან თავის ღღეში დედამიწაზე არა ვმღერი. მე სულ მაღლა-მაღლა დაფრინავ და ჩემი სიმღერა ესმის მხოლოდ უკვდავ შვსს.

და არწივმა ფრთა-ფრთას მძლავრად შემოაჰკრა, თავმომწონეთ მაღლა-მაღლა ცისკენ აიშართა და სივრცეში მიიშალა. ტუსაღმა შორიდან თვალი მოჰკრა გელს.

— გელო, ლამაზო გელო! მიახმე რა ხდება დედა-მიწაზე, მიმღერე რამე!

— არა, უპასუხა გელმა, — ვერ გაიმბობ ვერაფერს დედამიწაზე, მე ვცურავ მხოლოდ ლერწმეთა შორის, ცივ, ანკარა წყალში. როდესაც წყალი ალიონზე პირისფრათ იღებება მე ულოცავ გათენებას დილის რიყრაყს. ვერ გიმღერ შენ — მე მხოლოდ სიკვდილის წინ ვმღერი...

გელი გაცურდა ჰაერში თავისი მოეღვარე თეთრი ფრთებით.

— ბელურებო, ბელურებო! თქვენ მაინც ჩამოჯექით ფანჯარაზე! მიახმეთ რა ხდება დედა-მიწაზე, მიმღერეთ რამე!

— ჰივ, ჰივ! დრო არა გვაქვს. უნდა მარცვლები ავკენკოთ, რომელიც მეწისქვილემ უცაბედათ დააბნია.

ამ დროს ნაცრის ფერმა ჩიტუნამ გაიქროლა, მერე ფანჯარას მიუახლოვდა და მის რკინის ბაღებზე ჩამოჯდა.

— გაგიმარჯოს, ბულბულო! მაღლობელი ვარ, რომ მომხედ. მიახმე რა ხდება დედა-მიწაზე, მიგალობე რამე.

— მე გაიმბობ ყველაფერს, რაც ხდება დედა-მიწაზე. გიმღერ სიმღერას, უთხრა ბულბულმა. და მოისმა ისეთი ტკბილი, გრძნობიერი, გულმომტაცი სიმღერა, რომ საბრალო ტუსადი სიხარულით მოჰყვა ტირილს და სმენათ გადაიქცა.

— „გუშინ გათენებისას, — უმღერდა ბულბული, — ის

გრილოდა, ისეთი საამო დილა იყო! მე მივფრინდი შენ ჯვარა სახლთან, დავჯექი თხილის მწვანე ბუჩქზე, იქვე ღია ფანჯარაზე და სულ ვუმღერდი და ვუმღერდი იმათ. შენი ბავში აკვანში იწვა მან შემომანათა თავისი დიდრონი თვალები და მკითხა:—სად არი მამა-ჩემი? შენი ნათესაობა ტირის რომ გიგონებს. იმათ უყვარხარ, ძალიან უყვარხარ. უნდათ შენი ნახვა, ნუ ინალელებ. ღმერთი ხედავს, რომ დამნაშავე არა ხარ. ის ბოროტი ხალხი გაგანთავისუფლებს. შვილები სიყვარულს და ალერსს არ მოგაკლებენ. მომავალ ზაფხულის ერთ საღამოს, ხეების ჩრდილში შენ მოუჯდები შენ შვილებს და უამბობ როგორ იტანჯებოდით საპყრობილეში.

„იმათ შეასწავლი, რომ როდესაც გაიზრდებიან არ მისცენ ნება ბოროტ ადამიანებს ჩაიდინონ ბოროტება. ჩააგონებ იმათ, რომ ადამიანებს უნდა უყვარდეთ ერთმანეთი, როგორც ძმები.

შვილები შენი დაგიჯერებენ როდესაც გაიზრდებიან კეთილნი და პატიოსანი გახდებიან, უშველიან ყველა საწყალებს და ბედნიერათა ცხოვრობენ.

შენც დამშვიდდები, და როდესაც მოკვდები ყველა დაგიტოვებს და დაგლოცავს. შენ ნათელ დღეში მიგაბარებენ მიწას. შენ საფლავზე ვარდის თეთრი აყვავდება და მე დილილაობით გილოლობებ.

(თარგმნა)

ან. წერეთლისა.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1916 წლის ქურონალ: ჯეჯილისა.

პატარავის განყოფილება

ლექსები.

	№	გვერდი
ახალი წელი, ი. სიხარულიძის	1	3
ნამქერი, მიხ. გერმანაშვილისა	2	67
მგელი და ძაღლები (ეზოპიდან) ი. სიხარულიძის	—	83
სიმღერა (სოფლოური)	3	131
ძია შიოს დღესასწაული, ვ. რუხაძისა	—	150
ტყემლის ხე, მიმქრალისა	4	195
სიმღერა თოხნის დროს მიხ. გერმანაშვილისა	5	259
წყარო, ვანო ჭიჭინაძისა	6	323
მუშა ქალი, მიხ. გერმანაშვილისა	7—8	387
ნაბია და წკიპა, შიო მღვიმელისა	9	451
რთველი, კაპანისა	—	463
ყრმებს, შიო მღვიმელისა	10	515
კატა და თაგვი, შიო მღვიმელისა	11—12	579
მათხოვარი (ათრგმანი) სავლე აბულაძისა	—	605

მოთხრობები.

(თრეგინაჯურა და ნათარგმნი)

გორგალა, პატარა ამბავი, ნინო გოგინაშვილისა	1	4
სამართალმა გაიტანა (ფრანგულით) ტასოსი.	—	8
გამქრალი მოჩვენება ეკ. გაბაშვილისა	2	10
აბეზარი, ეკ. გაბაშვილისა	2	69
წამართვეს, სოფიო ციციშვილისა	—	86
ფინია და ნიკორა, ამბავი ბეთანელისა	—	134
ნასკვი (ფრანგულიდან) უასოსი	5	260
კურდღლის ბაჭია, ალტაევისა (თარგ.) ტასოსი—		263

	№	გვერდი
ტყუილი შიში (თარგმანი) კუდრაქასი	6	308
ქიანქველა და ტრედი	7—8	388
წინ დახედული ადამიანი	—	389
ვასიკოს დარდი, ბაგრატ ბეთანელისა	—	390
მეზობლები ლევ ლოლსტოის (თარგმანი)	—	394
ვანოს გულწრფელობა, ედუარდ პაპავასი	—	418
არწივი და ფუტკარი	9	453
როგორ უყვარდა ბობის თავისი პატრონი	—	454
ცელქები კუდრაქასი	—	456
ლომი გალიაში, ალ, ფალავასი	10	616
ციალა, ნინო გოგნიაშვილისა	—	518
ცისფერი პეპელას ბედნიერება (თარგმანი) ეკ. მესხისა	—	524
იის კონა, ბაგრატ ბეთანელისა (შემდეგი იქნება)—	—	534
ცელქები, დასასრული კოჭანდარისა	—	539
ფეხშიშველა და კუტი	11—12	581
რას უშავებდა?! ნინო გოგნიაშვილისა	—	582
საბრალო შაქარა. ეკ ასათიანისა	—	586
იის კონა (დასასრული) ბაგრატ ბეთანელისა. —	—	593

ბიოგრაფია ჩვენი და უცხოეთის.

აკაკის ხსოვნას, გარდაცვალების წლის თავზე, ა. კანდელაკისა	2	75
აკაკის ხსოვნას, დასასრული	3	145

ბუნების მეტყველებიდან.

რა ვნახე სამხეცოში, (გადმოკეთებული) კუ- დრაქასი	1	19
ფუტკართა დედოფალი (თარგმანი) იტასი	2	85
დედა-შველი, ნინო გოგნიაშვილისა.	—	132
ფუტკართა დედოფალი (თარგმანი) იტასი	3	151
რატომ არის ზოგიერთი ხეები ზამთარში მწვანე, მელაი ღ - ძისა	—	191
ფუტკართა დედოფალი (დასასრული)	4	214
კოწო და მისი ნაცნობები (თარგმანი) ან. წერეთლისა	7—8	400
კოწო და მისი ნაცნობები. ვეფხი (შემდეგი)	9	477
კოწო და მისი ნაცნობები. ჯიქი	11—12	606

იგავები, ზღაპრები, ლეგენდები ჩვენი და უცხოეთის.

	№	გვერდი
მგელ-კაცები, ინგლისური ზღაპარი ალ. ნა- თაძისა	1	15
გულწითელა (ესკიმოსების თქმულება) ტასოსი	2	72
მგელი და ძაღლები, (იგავ-არაკი) ი. სიხარუ- ლიძისა	—	83
მგელი, გოჭი, იხვი და ბატი	3	141
ვანო და ბალი	4	200
უნენო ბელურა (იაპონური ზღაპარი) ალ. ნა- თაძისა	—	202
ისუმბოსი ზღაპარი გ.-ს მოსეშვილისა	5	267
კატა და ძაღლი (იგავ-არაკი) ი. სიხარულიძისა —	—	277
მცვივანა ვარსკვლავები, ზღაპარი იტასი	6	324
ფერია და ზაზუნა, მედია ღ-ძისა	—	328
ყვავი და მამალი (იგავ-არაკი) ი. სიხარულიძისა—	—	336
უშილო მეფე-დედოფალი, გ. ჭრელაშვილისა—	—	338
კაკლის ხე და თხილი (იგავ-არაკი) ი. სიხა- რულიძისა	7—8	397
ჭერივი ხელმწიფე, გ. დ. ჭრელაშვილისა	9	464
ფეიქარი და მეფე, გ. ჭრელაშვილისა	11—12	601

უპროსების განყოფილება

ლექსები.

ზამთარი, ვ. რუხაძისა	1	28
ალილო, სოფლის სუთათი, ი. სიხარულიძისა—	—	36
ბაღში ვნახე, ლადო გეგეტქორისა	2	94
ჩია შიოს, ია ეკალაძისა	—	124
სურათები, ძიძიგურისა	3	160
სამშობლოს ნუგეში, ბაგ. ბეთანელისა	—	178
ხარის გოდება, მიხ. გერმანაშვილისა	4	227
დედა, მიხ. გერმანაშვილისა	6	351
პაპა, შიო მღვიმელისა	7—8	425
მეკურტნეს სიმღერა, მიხ. გერმანაშვილისა	—	438
შემოდგომა, იპო ჯინორიძისა	9	488
ვაზაფხულის დილა, ი. სიხარულიძისა	10	548

მოთხრობები.

	№	გვერდი
ტელეგრამა. ახალი ტელეგრამა! ან. წერეთ- ლისა	1	29
გაიფიცა, ჯეკ ლონდონისა თარგ. გლ-ძისა	—	38
გაიფიცა გ. ლ — ძისა (დასასრული)	2	99
შობის* წინა ღამეს, თარგმანი ან. წერეთლისა	—	118
პატარა გმირი ჰანსი (ფრანგულიდან) მედვისა	—	126
პაუნა და ტანესი (თარგმანი) ეკ. გაბაშვილისა	3	167
ფარო, თარგმანი მარო იაშვილისა	—	179
სხვის ამარა, ამბავი გრ. პარკაძისა	4	228
მეფე ლირი შექსპირისა, მისი სურათით. . .	—	232
მაიმუნი იაკო	—	252
მეფე ლირი (დასასრული) ტასოსი	5	299
ორი დობილი, გ. დ. კრელაშვილისა	—	308
ხტუნია, კუდრაქასი	—	317
ოქროს შეხება, (თარგმანი) ან. წერეთლისა.	7—8	441
შემოდგომის სურათი, სადიკოსი	9	490
ოქროს შეხება, მეფე მიდასის თავ-გადასავა- ლი ან. წერეთლისა	—	492
როგორ გავატარე ზაფხული, მიმქრალისა . .	—	497
როგორ გავატარე ზაფხული, მიმქრალისა (დასასრული)	10	550
ბაჟიას ცრემლები, ცქვიტისა	—	558
შობის წინა ღამეს (სერბიელი ამბავი) ირაკ- ლი ფერაძისა	11—12	
ქურდის დედა, ეკ. გაბაშვილისა	—	
მგლები (თარგმანი) ცქვიტისა	—	

ბიოგრაფი ჩვენი და უცხოეთის.

ნიკოლოზ ბარათაშვილი და მისი პოეზია, დათიკო იაშვილისა	1	51
ნიკოლოზ ბარათაშვილი და მისი პოეზია (დასასრული)	2	108
უილიამ შექსპირი, ბიოგრაფია ა. ლორდელის	3	187

	№	გვერდი
კარმენ სილვა, დ. კასრადისა	3	164
თამარ მეფის დღესასწაული ეკ. გაბაშვილისა	4	243
დავით სარაჯიშვილი და მეუღლე მისი, ან. წერეთლისა	7—8	423
ფასდაუდებელი თავგანწირულება, ან. წე- რეთლისა	—	431
ალექსანდრე წათაძის ხსოვნას ივ. რატიშვი- ლისა	—	439

ბუნების მეტყველება.

მორიელის უცნაური ჩვეულება, იტასი . .	1	64
როგორ ჩნდება კვერცხში წიწილა, ეფ. ჰი- ქინაძისა	3	167
როგორ ჩნდება კვერცხში წიწილა (დასასრ.)	4	244
მთვარის ანგარიში მიხ. გერმანაშვილისა.	—	251
კალია, კარლ ვეალდისა დავით ღონღუასი .	9	504
კალია (დასასრული)	10	566

იგავები, ზღაპრები, ლეგენდები ჩვენი და უცხოეთის.

ქრისტე აღსდგა, ლეგენდა ალ. იასალაშვი- ლისა	3	162
ცხერის თავა მელანია, ზღაპრული პოემა ილია ფერაძისა	5	289
ცხერის თავა მელანია, (დასასრული) . .	6	362
რაინდი ტროანი, სერბიული ლეგენდა (თარ- გმანი) თამარ კარბელაშვილისა . . .	7—8	431
მთა და ბარი, (ლექსათ) ი. სიხარულიძისა.	11—12	705

წლის განმავლობაში ყოველწლიურად იყო მოთავსებული
სხვა და სხვა ამბები, გასართობები, ანდაზები, გამოცანები,
რებუსები, სახუმარო ამბები და სხვ.

